

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Příběh jako prostředek rozvoje tvořivosti dětí předškolního věku

Vypracoval: Věra Katrušinová

Vedoucí práce: Mgr. Petra Waldaufová

České Budějovice, 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích, 23.3.2023

Věra Katrušínová

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Petře Waldaufové za odborné vedení, inspirativní rady, vstřícný přístup i ochotu a čas, který mi věnovala. Také děkuji svým dcerám Adrianě a Veronice za podporu a svému příteli Jaroslavovi za velkou trpělivost po dobu mého studia. Děkuji také dětem za jejich bezprostřední reakce, mnoho inspirativních nápadů i za hezké a obohacující společně prožité chvíle.

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na rozvoj tvořivosti. Na rozvoj výtvarných, hudebních i pohybových schopností a dovedností u dětí předškolního věku pomocí příběhu Natálčin andulák. Cílem této práce je ověřit možnost rozvoje tvořivosti dětí předškolního věku prostřednictvím příběhu. Práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části je představeno současné zaměření předškolního vzdělávání, charakteristika vývojových zvláštností dítěte předškolního věku, využití tvořivých činností v mateřské škole a jejich vzájemné propojení s dalšími kognitivními činnostmi v mateřské škole. V praktické části je vytvořen program, který je koncipován na rozvoj tvořivého vnímání u dětí předškolního věku a jeho prostřednictvím jsou děti seznámeny s příběhem Natálčin andulák. Zároveň je k této části přiložen i dotazník, který je zaměřen na to, zda a jakým způsobem učitelky v mateřských školách rozvíjí tvořivost u dětí předškolního věku.

Klíčová slova:

Dítě, předškolní věk, tvořivost, příběh, RVP PV

Abstract:

This thesis focuses on the development of creativity. For the development of art and music and movement abilities and skills in children of preschool age using the story of Natálčin andulák. The goal of this work is to verify the possibility of developing the creativity of preschool children through a story. The work is divided into two parts. The theoretical part presents the current focus of preschool education, the characteristics of developmental peculiarities of the preschool age child, the use of creative activities in kindergarten and their mutual connection with other cognitive activities in kindergarten. In the practical part a program is created that is designed to develop creative perception in children of preschool age and through it the children are familiar with the story Natálčin andulák. At the same time a questionnaire is attached to this part which is focused on whether and how teachers in kindergartens develop creativity in children of preschool age.

Keywords:

Children, preschool age, creativity, words – story, RVP PV

Obsah

Úvod.....	8
1 TVOŘIVOST.....	10
1.1 TVOŘIVÉ DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU.....	12
1.2 ROZVÍJENÍ POTENCIÁLU DÍTĚTE V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	15
2 VÝVOJOVÉ ZVLÁŠTNOSTI PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE V JEDNOTLIVÝCH OBLASTECH TVOŘIVOSTI.....	17
Kreslení.....	18
Pohyb a pohybové hry	18
Stříhání a lepení	18
Lepenková konstrukce	19
Imaginativní hry	19
Převleky.....	19
Interaktivní hry.....	20
Hudba, písničky a tanec	20
Tvořivé myšlení	20
Čísla, věda a příroda.....	21
Čtení, psaní.....	21
Sociální dovednosti	21
3 SOUČASNÉ POJETÍ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ S OHLEDEM NA ROZVOJ TVOŘIVOSTI... 23	
3.1 VZDĚLÁVACÍ OBLASTI S OHLEDEM NA ROZVOJ TVOŘIVOSTI.....	23
Dítě a jeho tělo (biologická)	24
Dítě a jeho psychika (psychologická)	24
Dítě a ten druhý (interpersonální)	25
Dítě a společnost (sociálně-kulturní)	25
Dítě a svět (enviromentální)	25
4 PŘÍBĚH A JEHO CHARAKTERISTIKA S OHLEDEM NA TVOŘIVOST	26
4.1 Působení příběhů na dítě v předškolním věku.....	26
4.2 Role příběhu v předškolním vzdělávání	27
4.3 Základní techniky a metody pro práci s příběhem.....	28
5 CÍL A METODOLOGIE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	29
6 USKUTEČNĚNÍ PRAKTICKÉHO PROGRAMU	31
7 ZÁVĚREČNÁ REFLEXE TVOŘIVÝCH AKTIVIT CELÉHO PROGRAMU:	57
8 DISKUZE.....	61
9 ZÁVĚR.....	62

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.	63
SEZNAM PŘÍLOH.....	65
Příloha č. 1: Navazující doplňkové činnosti k motivaci v rámci tématu	
Příloha č. 2 - Fotodokumentace z realizace programu	
Příloha č.3 - Dotazník pro učitele/učitelky mateřských škol	

Úvod

Téma mé bakalářské práce, se zabývá rozvojem tvořivosti u dítěte předškolního věku pomocí příběhu. Vzhledem k tomu, že pracuji jako učitelka v mateřské škole, mohu s jistotou potvrdit, že u dětí této věkové skupiny je čtení příběhů vítanou činností. Nejen pro samotný obsah příběhu, ale i pro následné využití v dalších aktivitách. Proto jsem si vybrala příběh od Ivony Březinové, který je srozumitelný dětem a po obsahové stránce aktuálně zapadá do dnešní doby. Doby, ve které není mnoho času na osobní komunikaci, kdy přibývá počet dětí s logopedickými vadami a děti tráví většinu času v mateřské škole než doma s rodiči. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla svoji bakalářskou práci směřovat na rozvoj celkové tvořivosti ve všech oblastech podle Rámcového vzdělávacího programu předškolního vzdělávání u dětí této věkové kategorie pomocí příběhu.

Mým záměrem je pomocí příběhu Natálčin andulák zrealizovat škálu tvořivých činností v mateřské škole pro děti ve věku čtyř až pěti let. V rámci této bakalářské práce bych chtěla dětem v jednotlivých aktivitách dát prostor pro vlastní prožitek a s ohledem na efektivní vzdělávání, zcela přirozenou formou rozvíjet pohybové, pracovní, hudební, výtvarné schopnosti a dovednosti s využitím i metod dramatické výchovy. To vše s přihlédnutím na individuální zvláštnosti každého dítěte.

Na svém osobním příkladu mohu potvrdit, že pokud je dítě vedeno k tvořivosti i jiným zájmovým činnostem nenásilnou a přirozenou cestou, patřičně motivováno i ponoukáno ke zvědavosti, úspěšný výsledek je vždy zaručen. Narodila jsem se v rodině hudebního skladatele i kapelníka a od útlého dětství jsem byla nejprve vedena ke zpěvu, poté ke hře na zobcovou flétnu a klarinet. Po vstupu na základní školu jsem začala navštěvovat kroužek sborového zpěvu, taneční kroužek, dramatický kroužek a později ZUŠ, kde jsem se učila hře na klavír. Hra mě natolik bavila, že jsem si začala sama pro sebe skládat písničky s textem a různě improvizovat. Při studiu na střední pedagogické škole v Prachaticích, jsem studovala obor vychovatelství a celé čtyři roky tohoto studia jsem navštěvovala kroužek závodního tance. Účastnila jsem se různých soutěží a vystupovala na maturitních plesech. V posledním roce studia jsem se přihlásila na konkurz hráče na klávesové nástroje v rockové kapele, kde jsem byla vybrána a získala jsem možnost s touto kapelou vystupovat na veřejných akcích. Všechny tyto zkušenosti a zážitky mě

velmi obohatily. A to nejen ve smyslu hudebním i společenském, ale i pro další využití hudby v propojení s tancem, dramatickou výchovou a v neposlední řadě tvořivými činnostmi v rámci následného využití při práci s dětmi předškolního věku.

V teoretické části je blíže specifikován pojem tvořivost v souvislosti s rozvojem potenciálu dítěte v předškolním věku. V následující části jsou uvedeny vývojové zvláštnosti dítěte předškolního věku v jednotlivých oblastech tvořivosti a také to, čemu se dítě předškolního věku prostřednictvím tvořivosti učí. Dále je specifikováno současné pojetí předškolního vzdělávání s ohledem na rozvoj tvořivosti v kontextu Rámcového vzdělávacího programu předškolního vzdělávání, včetně rámcových cílů, klíčových kompetencí a jednotlivých vzdělávacích oblastí. Praktická část je realizována na základě teoretických poznatků a vytvořeného programu. V něm jsou zahrnuty činnosti, které se vzájemně v jednotlivých oblastech propojují a přispívají k rozvoji tvořivého vnímání u dětí předškolního věku. K této části je i přiložen dotazník, ze kterého je patrné, zda a jakým způsobem učitelky v mateřských školách rozvíjejí tvořivost u dětí předškolního věku. Cílem práce je ověřit možnost rozvoje tvořivosti dětí předškolního věku prostřednictvím příběhu.

1 TVOŘIVOST

Pojem tvořivost je také mnohdy označován pojmem kreativita a lze ho zařadit mezi nejpřirozenější projevy lidského života. Mnohé zdroje uvádějí, že předpokladem pro originální nápady je právě tvořivé neboli kreativní myšlení. Toto myšlení souvisí nejen s vlastními představami, ale i se zapojením fantazie.

Jde o různé a nové úhly pohledů nejen sám na sebe, ale i na řešení otázek z okruhu společenského, odborného nebo vědeckého. Tak jako paměť a soustředění, je možné záměrně rozvíjet i kreativitu a začít lze v jakémkoliv věku. Důležitou roli přitom hraje odvaha nebát se zkoušet něco nového, neobvyklého i mít zájem na sobě pracovat a nemít obavy změnit své životní návyky a stereotypy. Pokud se nám toto podaří zvládnout, budeme aktivně přijímat vnější podněty z okolí, budeme mít chuť dokázat něco nového a zároveň přitom budeme uspokojeni ve své potřebě seberealizovat se. (Königová, 2007, s. 171).

„Tvořivost je možné považovat za souhrn vlastností osobnosti, které jsou předpokladem pro schopnost produkovat tvůrčí myšlenky, produkty, či činnosti, popřípadě tvůrčí řešení problému, které vedou k dosažení kvalitativně nového a lepšího výsledku, než je současná realita“ (Chadt et al., 2009, s. 19).

Tvořivost neboli kreativita je extrémním projevem života, protože každé řešení problému je tvůrčí proces. Proč člověk tvoří? Zřejmě tvoří z potřeby aktivity, poznání, někdy také uznání, z potřeby seberealizace. Tvořiví jedinci rozvíjejí techniku, vědu, řízení, řeší potřeby společenské. Společnost tvořivou činností pro své další zdokonalování potřebuje. Tvořiví lidé jsou citliví a vnímaví, jejich myšlení je pružné, originální. Nezbytná je u nich schopnost soustředění – pohroužení do problému. Důležitá je také otevřenost podnětům zvenčí a samozřejmě motivace. Originální nápady je třeba spojovat s touhou uskutečnit je v praxi (Königová, 2007, s. 12).

Jak se zmiňuje (Žák, 2004) tvořivostí lze také označit z celkového pohledu schopnost tvořit na základě osobitého nápadu, při kterém lze využívat různé kombinace možného řešení. Dalším důležitým článkem je postoj jedince, který souhlasí se změnami, na věc se dívá z více úhlů pohledu a je nápaditý. A v neposlední řadě této triády je proces, při

kterém je nutností dodržení určitého řádu s cílem nalézat nová řešení. K tomu je zapotřebí především prostor pro vlastní improvizaci.

Podle Lokšové (2003) lze na tvořivost také nahlížet jako na reakci, která probíhá u každého jedince v souvislosti s vnímáním vnějšího prostředí a zároveň jeho vlastního vnitřního rozpoložení. Toto tvůrčí dění probíhá ve všech oblastech týkajících se lidské činnosti, kdy dochází ke vzájemnému propojení psychických procesů s určitými činnostmi. Jde o to, umět se zaměřit a zároveň soustředit na to, co chci tvořit, a především také na to, jak by mělo konečné dílo vypadat. Jedinec na základě svých minulých zkušeností má snahu se zlepšovat a změnit stávající prvky do novější podoby.

Definice kreativity: „Kreativita(=tvořivost) je schopnost vytváření nových kulturních, technických, duchovních i materiálních hodnot ve všech oborech lidské činnosti. Tvořivost je aktivita, která přináší dosud neznámé a současně společensky hodnotné výtvořky. Slovo kreativní se může vztahovat jak k osobě, tak k procesu nebo k výsledku“ (Königová, 2007, s. 12).

„Tvořivost je osobnostní kvalita, která se jako trvalá celoživotní konstanta rozvíjí a zraje v dlouhodobém procesu. Každého jedince obohacuje a ve struktuře jeho osobnosti představuje kladný potenciál, i když u všech jedinců nedosahuje stejného stupně kvality“ (Oprailová, 2016, s. 127).

Následně také Lokšová (2003) sděluje, že s ohledem na výchovné a vzdělávací působení na dítě, je tvořivost důležitým kognitivním prvkem, pro celkový rozvoj osobnosti dítěte. Dítě se rozvíjí ve všech oblastech – biologické, psychologické, interpersonální, sociálně kulturní a enviromentální. Tyto oblasti se vzájemně prolínají a jsou nedílnou součástí procesu učení zejména pro dítě v předškolním věku.

Tvořivost a nové podněty

Fichnová & Szobiová (2007), považují tvořivost v současné době za jednu z klíčových schopností pro snadnější život v dnešní společnosti, která se neustále vyvíjí a proměňuje. Proto je nutné nejen z těchto důvodů pružně reagovat a umět se přizpůsobit novým změnám. A právě kreativní přístup v myšlení je základem pro rychlou adaptaci v nových podmínkách i možnost efektivně a mnohdy zábavně využívat čas. Protože již předškolní děti nám nabízejí spoustu nápadů, je žádoucí tuto dovednost nejen podporovat, ale také

rozvíjet během všech činností. A to nejen v mateřské škole, ale i mimo ni a samozřejmě i v rodině, kde tráví spoustu času.

Význam tvořivosti

O významu tvořivosti v životě člověka se zmiňují i Fichnová & Szobiová (2007) a následně poukazují na tyto skutečnosti:

- Díky tvořivým lidem dochází k vývoji vědy, techniky i umění
- Na základě psychologických výzkumů tvořivost podporuje psychické zdraví
- Má kladný vliv na růst sebevědomí, průbojnější chování a sebeprosazování
- Význam tvořivosti je spojován i s procesem sociability a vzájemné ochotě spolupracovat
- Má prokazatelný vliv na myšlenkové operace, chuť poznávat a učit se
- Upevňuje citové prožitky, vztah ke své osobě i okolnímu světu.

„K tomu, abychom se mohli realizovat a prožívat plnohodnotný život, musíme se umět přiměřeně přizpůsobit měnícím se životním podmínkám. To samozřejmě není vždy možné jen na základě již naučených vzorců chování. Někdy je nutné najít nové doposud nepoužívané zdroje. A právě ty představuje tvořivost“ (Fichnová & Szobiová, 2007, s. 6).

Tvořivostí proti stresu

Tvořivostí a jejím vlivem na stres se zabývá také (Königová, 2007) a poukazuje na skutečnost, že začátek tvořivé aktivity je spojen s příjemným pocitem rozrušení, který můžeme nazvat pozitivním stresem. Tento příjemný pocit během tvořivé činnosti trvá a pokud je tvůrčí činnost zdárně zakončena, dochází k jeho vrcholu. V obecném měřítku lze tedy konstatovat, že tvůrčí pohled v přístupu k životu je potěšením. Proto prožívaná radost z úspěšných tvůrčích aktivit patří mezi příjemné součásti života a tím vytváří protistresovou atmosféru.

1.1 TVOŘIVÉ DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Také (Opravilová, 2016) uvádí, že potřebou předškolního dítěte je sdělování svých zážitků a představ. Toto se následně zobrazuje ve veškerých projevech dítěte jako je například projev slovní, dramatický, hudební, výtvarný a tělesný. Proto nezastupitelnou roli v tomto období hraje hudba spojená s pohybovým doprovodem, činnosti spojené

s využitím knihy, aktivity s využitím dětského divadla a dramatické činnosti a výtvarný projev s využitím jeho různých technik. Důraz je kladen na to, aby tyto aktivity byly dítětem přijímány zcela spontánně, dítě o ně mělo zájem a uměly ho zaujmout. Na základě tohoto má předškolní dítě radost, je spokojené a má zájem se účastnit navrhovaných činností. Vzhledem k tomu, že dítě v tomto věku je nadmíru zvědavé, je zapotřebí mu nabízet smysluplné podněty, aby docházelo k postupnému rozvoji nejen tvořivých schopností a dovedností. Pokud se toto dítěti nedostává a nemá možnost se aktivně do nabízených činností zapojovat, je nejen ochuzeno o nové poznatky a učení se prožitkem, ale může nastat proces stagnace, což je v tomto věkovém období pro jeho rozvoj naprosto nežádoucí. Je tedy nanejvýš důležitá velká podpora u samotného tvořivého projevu dítěte, kdy můžeme vnímat jaký charakter a na kolik jsou rozvinuty jeho představy a zda je naplánovaná činnost adekvátní pro tento rozvoj předškolního dítěte.

„Tvořivost je v podstatě záležitost čistě osobní, je výsledkem sebevyjadřování jedince. Jestliže ji v dětech pěstujeme, musíme jim vytvořit podmínky k tomu, aby mohly trávit alespoň nějaký čas o samotě, a pracovaly tak jen samy se sebou“ (Bean, 1995, s. 69).

Jak uvádějí Opravilová & Gebhartová (2011), k rozvoji tvořivosti předškolního dítěte je vhodný výběr ze širokého okruhu běžných činností. Důležité je především dát dítěti prostor pro vyjádření, podpořit jeho dobré nápady, důvěřovat mu a podněcovat ho, bez zbytečné kritiky. Při tvořivých činnostech se u dítěte již buduje vztah s určitým osobním zaměřením a také prohlubuje vztah mezi ním a nejbližším okolím.

Podle mých zkušeností a prací s dětmi v mateřské škole, se ztotožňuji i s tímto názorem od Opravilová (2016), která zdůrazňuje důležitost rozvoje tvořivosti u předškolních dětí. Tomuto rozvoji je v mateřských školách ponecháván velký prostor pro vlastní seberealizaci v různých formách spontánních i řízených aktivit. Důležitým prvkem ve vývoji předškolního dítěte s ohledem na tvořivou činnost je podpora v jeho zájmech a zálibách. Tím u dítěte dochází k vlastnímu uspokojení, radosti z těchto činností a zároveň se u něho tvořivost rozvíjí nenásilnou a zcela přirozenou formou.

TVOŘIVÁ UČITELKA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

„Učitelka rozhodně nemůže být pasivní, ale její aktivita je trochu jiného typu. Měla by být dětem k dispozici jak vnímavá a citlivá k jejich potřebám, stále nastavená podpořit je. Navíc by měla být velmi pružná, schopná rychle se přizpůsobit potřebám dětí, mít k dispozici různé hry, hračky, pomůcky nebo je pohotově vytvořit“ (Mertin & Gillernová, 2015, s. 56).

Tvořivá činnost v dětském věku má svou nezastupitelnou roli, a tak i učitelka mateřské školy by k tomuto faktu měla přihlížet při vzdělávání předškolního dítěte. Jak nám představují Svobodová & Švejnová (2011), tvořivá učitelka v mateřské škole by měla hledat způsoby, ve kterých by záměrně rozvíjela u dětí tvořivou činnost, uměla využívat i běžné denní situace, uměla bez problémů reagovat na nenadálé změny a při tom zároveň přihlížela k individuálním zvláštnostem každého dítěte. Nezbytným předpokladem je, aby i sama učitelka byla tvořivá a kreativní. To v konečném důsledku znamená, aby i ona sama se nebála uplatňovat a zkoušet nové postupy, uměla děti nenásilně namotivovat k jednotlivým druhům činností a uměla se sama vcítit do fantazijního světa dětí. Do světa, který je bezpečný, radostný, bezstarostný, hravý, zábavný a veselý. Do světa, kde se vše dá zvládnout s úsměvem a pochopením.

Na rozvoj tvořivosti Opravilová (2016) nahlíží tak, že učitel mateřské školy při svých každodenních činnostech s dětmi, by měl využívat pro tyto aktivity zcela běžné i nenadálé situace ze všedního života. Dítě předškolního věku se tím učí postupně kladně reagovat na potřeby okolního světa a zároveň u něho dochází k vynaložení určité aktivity. Jako důležité zmiňuje fakt, že by dítě mělo dostat možnost se spontánně k těmto situacím vyjádřit. A učitel by měl brát v potaz jeho schopnosti i nápady, které by měly být oceněny. Dítě by se přitom nemělo bát případného selhání, ale naopak by mělo vnímat naši důvěru. Důležitou roli hraje i povzbuzení dítěte při jakékoliv situaci a také to, aby učitel při rozvoji tvořivosti respektoval a dostatečně uměl ocenit individuální snahu každého dítěte. Proto v tomto smyslu není důležitý samotný výsledek, ale především to, aby již předškolní dítě vlivem okolí umělo překonávat a pozitivně reagovat na situace, se kterými se ještě nesetkalo. A tímto procesem nadále získávalo nové zkušenosti pro svůj budoucí život.

Tvořivý pedagog, jak uvádí Petrová (1999), by měl mít v sobě „dynamiku osobnosti“. To znamená, že by měl být aktivní, mít snahu shromažďovat nové informace i být dobře orientovaný ve své pedagogické profesi. Pro jeho tvůrčí činnost je důležitým prvkem motivace a hledání nových úkolů i jejich následná řešení. Důležitým hlediskem je i jeho rozsah zájmů, které korespondují s realitou a zároveň mají souvislost i s jeho pedagogickým povoláním.

„Formování a rozvíjení učitelských dovedností je celoživotní proces, během něž by učitel měl tento systém dovedností neustále pozměňovat, rozvíjet, propracovávat a přizpůsobovat situaci ve třídě, škole, společnosti“ (Petrová, 1999, s. 52).

1.2 ROZVÍJENÍ POTENCIÁLU DÍTĚTE V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Většinou je za předškolní věk označováno období mezi třemi až šesti lety dítěte. Ovšem v dnešní době, kdy se vše vyvíjí rychlým tempem, se setkáváme v mateřské škole i s dětmi dvouletými. Jak předkládají Splavcová & Kropáčková (2016) je proto na tuto skutečnost zapotřebí přihlížet ve výchovně vzdělávacím procesu a při rozvoji potenciálu dítěte. Z tohoto důvodu, by tedy i učitelka mateřské školy měla umět vše přizpůsobit této věkové kategorii. Jedná se především o správnou volbu metod a forem práce, přizpůsobení činností aktuálním potřebám dětí a zohlednit i časový rámeček denního režimu.

Učení se aktivní činností

V předškolním věku se tvořivost rozvíjí převážně pomocí tzv. volné hry. Jak uvádí Mertin & Gillernová (2015), je zároveň nutné při rozvoji tvořivosti u dětí předškolního věku respektování a vytváření vhodných podmínek. Tyto podmínky následně dělí na vnitřní a vnější.

Mezi vnitřní podmínky patří:

- Otevřenost k prožívání, kdy se na základě vlastního prožitku dostane podnět do vědomí. Jedná se o tzv. prožitkové učení nebo také učení prožitkem

- Vnitřní centrum hodnocení, kdy je pro dítě rozhodující vlastní uspokojení z konečného díla i příjemný pocit v průběhu samotné činnosti. Dítě nebere v potaz názory z okolí.
- Schopnost hrát si s prvky představuje nejrůznější tvořivé a nové kombinace, což se projevuje především ve spontánní činnosti.

Mezi vnější podmínky, které jsou dětem nabízeny ze strany dospělého řadí:

- Psychologické bezpečí i jistotu, kdy dítě vnímá, že jej dospělý bere na vědomí jako cenného jedince a jeho výsledná práce bude přijímána bez jakéhokoli hodnocení
- Vcítění se a porozumění dospělého do prožívání pocitů dítěte a zároveň dovolit dítěti tyto jeho pocity vyjádřit.

Prvky přijetí a vcítění jsou totiž důležitou podmínkou jak pro rozvoj tvořivosti, tak jsou i potřebnou složkou pro pozitivní podpůrné a výchovné pozice, vedoucí k příznivému rozvoji dětské osobnosti.

Rozvíjení kreativity u předškolního dítěte

K rozvoji kreativity přispívá celá řada aktivit a činností, které všestranně rozvíjejí osobnost dítěte již od nejútlejšího věku. Záleží na samotném dítěti, která z těchto aktivit ho zaujme více a samo bude mít spontánní zájem se jí věnovat. K těmto činnostem v rámci mateřské školy můžeme zařadit např.: předčítání a práce s textem, prohlížení obrázků a ilustrací, sestavování obrázků, hry se slovy, říkanky, rozpočítadla, krátké básně, zpěv, zvuková a rytmicko-melodická cvičení, hra na rytmické či melodické nástroje, výtvarné a pracovní činnosti, volná hra, individuální nebo skupinové hry, pobyt na zahradě mateřské školy nebo v přírodě (Čapková & Mišurcová, 1978).

Vytvoření kreativního prostředí a podmínky pro rozvoj kreativity

Podle Einon (2002) je kreativní prostředí takové prostředí, ve kterém bychom měli dítěti umožnit, aby se cítilo spokojeně, bezpečně, nerušeně a mělo k dispozici spoustu podnětů k tvořivosti. V prostředí mateřské školy se jedná především o vybavení třídy nábytkem a herními koutky (čtenářský, hudební, výtvarný, pracovní), hračkami i pomůckami. Ty by měly být přizpůsobeny pro danou věkovou skupinu dětí ve třídě. Dítě

by mělo v rámci celodenního pobytu mít možnost si kdykoli spontánně vybrat koutek, ve kterém si bude hrát. Celodenní možnost by mělo mít i ve výběru hraček, stavebnic, pomůcek apod. Mezi další podmínkou, kterou je nutno brát v potaz při rozvoji kreativity je i sociální prostředí, ve kterém dítě předškolního věku vyrůstá. V rodinném prostředí záleží na vzájemných vztazích uvnitř rodiny, především na každodenním způsobu komunikace rodičů s dětmi a naopak. Přičemž tento vztah lze také označit konstruktivní kreativitou. Především jde také o budování vzájemného respektu a učení se tolerance k druhému. Pokud dítě cítí podporu a může bez obav sdílet své pocity, je motivováno a jsou stanovena jasná pravidla co se smí a co už ne, jsou téměř splněny podmínky pro rozvoj kreativity. Průběžně s přibývajícím věkem při řešení problému, je žádoucí nechat dítě nalézat více variant řešení a brát v potaz jejich tvořivé nápady a podporovat činnosti, které je baví. Za důležité také Einon (2002) považuje nutnost předškolní dítě postupně seznamovat s literaturou, výtvarným i hudebním uměním a zároveň neopomíjet i fyzickou aktivitu, kterou může být tanec nebo různé druhy sportu.

Zásady pro podporu tvořivého myšlení u předškolního dítěte

Pro rozvoj a podporu dítěte v předškolním věku s ohledem na tvořivé činnosti bychom měli zohlednit podle (Fichnová & Szobiová, 2007) některé tyto zásady:

- nehodnotit – spíše povzbuzovat
- dobrovolnost – dítě může být jen pozorovatel, není nutná jeho přímá účast
- bezpečí – dítě by nemělo mít pocit, že je zkoušené
- potěšení ze hry – činnosti by měly přinášet potěšení z hledání a objevování řešení
- pochvala – je třeba ocenit každou snahu dítěte
- hra – aktivity by měly probíhat formou hry, nikoliv přepínáním dětské síly

2 VÝVOJOVÉ ZVLÁŠTNOSTI PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE V JEDNOTLIVÝCH OBLASTECH TVOŘIVOSTI

Tak, jako prochází dítě vývojem v oblasti psychické i fyzické, lze u něho v rámci různorodých činností a s přibývajícím věkem pozorovat postupný vývoj tvořivého myšlení a kreativity.

„Více pracuje s různými materiály a předměty, nebojí se zkoušet nové techniky, používá potřebné pomůcky ke svému tvoření, u práce začíná trávit více času a jeho práce bývá více promyšlená a systematická. Dítě tento proces přizpůsobuje svému zájmu a stavu svých dovedností“ (Kořátková, 2014, s. 27).

Kreslení

Dětský výtvarný projev nám ukazuje zralost smyslového vnímání dítěte, jeho poznávacích procesů, cítění emocí a je jedním ze základních prvků, který také napomáhá k rozvoji dětské tvořivosti.

„Zpočátku dítě čmárá pastelkou jedné barvy a později už řekne, co bude kreslit. Kolem 4 roku již pracuje s detaily, využívá více místa na papíře a kresby jsou barevnější. Předškolák už nakreslí oblečenou lidskou postavu, ale předměty na obrázku neodpovídají měřítku“ (Einon, 2002, s. 44).

Pohyb a pohybové hry

Dítě předškolního věku má spoustu nadbytečné energie, kterou ze sebe různými způsoby potřebuje dostat ven. Neměli bychom ho tedy zbytečně neomezovat, protože jinak je v neklidu a nespokojené. Přikláním se k názorům psychologů, že náhlé výbuchy aktivity, po kterých následuje klidnější aktivita až útlum, jsou důležité i pro fyzickou stránku, např. správný vývin svalů, kostí a dýchání.

„Když dítě už začíná běhat, sice došlapuje na celá chodidla, ale nejde mu změna směru a úskoky do stran. Později už dokáže napodobovat pohyby druhých, chytat míč, skákat na jedné noze a v předškolním věku již umí lépe házet a chytat, umí kopat do míče v běhu a uskakuje např. při hře“ (Einon, 2002, s. 78).

Stříhání a lepení

Následně Einon (2002) poukazuje na skutečnost, že použití nůžek a lepidla při tvořivých činnostech má také svoji nezastupitelnou roli. Dochází nejen k procvičování a koordinaci jemné motoriky rukou, ale i zrakového vnímání a učení se systémové práci. Při této činnosti dítě vidí brzy výsledek svého snažení. Od dvou let má dítě v oblíbenosti trhat kousky papíru, kolem tří let se pokouší pracovat s lepidlem a používat nůžky ke stříhání. Dítě

předškolního věku umí již vystřihovat a nanášet lepidlo na stanovené plochy, také více u činnosti přemýšlí a mnohdy si dříve vybaví jednotlivé části z celku než samotný celek.

Lepenková konstrukce

Pro malé děti jsou velmi zajímavým objektem lepenkové krabice různých tvarů. Nejen že s potěšením s nimi manipulují, ale především se do nich rády schovávají, využívají je na budování hradů, stavění bunkrů, ukrývání předmětů i jinému tvoření. Při těchto činnostech jde především o radost a uspokojení ze samotného tvoření. Proto není prioritou konečný výsledek tvorby. Při samotném procesu tvoření se prohlubuje schopnost soustředění, podchycení detailů i promyšleného záměru. A není vcelku podstatné, zda je produkt vytvořen na základě fantazie a představ, nebo zda bylo postupováno podle návodu (Einon, 2002).

Imaginativní hry

Nápodoba je u malých dětí jedním z projevů, které velmi často používají při svých hrách. Pestrá nabídka příběhů je závislá na hračkách, rekvizitách a případně i oblecích, které má dítě k dispozici při hře. Dítě si při těchto hrách hraje na někoho, nebo na něco. Například při hře v kuchyňském koutku používá stejné nádobí, vaří stejné jídlo a chová se jako maminka nebo kopíruje tatínka, který něco opravuje a k tomu používá ruční nářadí. V těchto hrách dítě barvitě využívá svých představ a fantazie. Mezi čtvrtým a pátým rokem se imaginativní hra postupně proměňuje ve hru reálnou. Hru, která má pravidla a kterou hraje se svými kamarády. Dítě předškolního věku nejprve příběh předvádí hrou. Po zdokonalení jazykových schopností a dovedností, nabývají příběhy na složitosti a slovní projev začíná mít velmi důležitou roli (Einon, 2002).

„Hry a nejrůznější cvičení, ve kterých je u dítěte předškolního věku podporována schopnost soustředění, jsou základním předpokladem tvořivé práce a můžeme je zařadit mezi nejvýznamnější“ (Koťátková, 2007, s. 108).

Převleky

Převleky a kostýmy mají v dětské hře také svoji nezastupitelnou úlohu. Díky převleku se dítě nachází v roli někoho jiného, s jinými vlastnostmi a díky své představivosti a fantazii se tak začíná projevovat. „V rozmezí čtvrtého a pátého roku střídá role a hlasy, ale když jej oslovíme, odpoví sám za sebe“ (Einon, 2002, s. 90).

Interaktivní hry

Pro předškoláka je tento typ her velmi důležitý nejen v navazování nových kamarádských vztahů, ale především z pohledu procesu socializace. Již dítě ve věku dvou let se rádo zúčastní jednoduchých her v kruhu se svými vrstevníky a v oblibě má také různé typy her na schovávanou. Mezi čtyřmi až pěti lety se umí zabavit deskovými hrami s figurkami, občas požádá dospělého o radu i organizaci při složitějších hrách a velmi důležitým prvkem při jeho hře je vítězství. Kolem šestého roku předškoláka se objevuje zvýšený zájem o pohybové hry, ale při složitějších hrách potřebuje ještě pomoc v organizaci. „Přátelství vyžaduje praxi. Ačkoliv dítě můžeme naučit vstřícnosti a schopnosti vyrovnávat se s prohrami, dříve nebo později bude potřebovat nezprostředkovanou zkušenost přátelství, tj. vztahu, ve kterém se bere i dává.“ (Einon, 2002, s. 96).

Hudba, písničky a tanec

Mezi druhým a třetím rokem si dítě různě pobrukuje, pohupuje se a většinou již tleská do rytmu. V rozmezí třetího až čtvrtého roku se pokouší držet melodie písničky, kterou zpívá v omezeném intervalovém rozpětí. Zaposlouchává se do líbivých melodií a pokouší se pohybovat do jejich rytmu. Když hrajeme nebo zpíváme, rádo nás doprovodí nejen zpěvem, ale i jednoduchými rytmickými nástroji. U písniček, které jsou spojeny s pohybem, si snadněji zapamatuje slova. Totéž platí i při poslouchání pohádek a básniček ve dvojverších. Kolem pátého až šestého roku již dítě poznává známé melodie, má širší notový rozsah, rádo tancuje na jakoukoli melodii a leckdy se správně trefí i do taktu. V oblibě má především bicí nástroje jak rytmické, tak i melodické. Při pohybu na taneční melodii rádo využívá i rekvizity, kterými může být například šátek, obruč, polštářek, stužka, míček či plyšová hračka (Einon, 2002).

Tvořivé myšlení

Jak dále uvádí Einon (2002) batole a dítě předškolního věku nepřemýšlí logicky a ani nemá zájem hodnotit různá vysvětlení. Začíná se však u nich více rozvíjet všímavost, zvědavost a stále se na něco dotazují. Není tomu jen tak, ale dítě nám pomocí těchto otázek dává na vědomí, že ho něco velmi zajímá a tím se právě kreativita také projevuje. Děti mezi druhým a třetím rokem dítě důvěřuje tomu, co vidí a také přemýšlí jen o jedné

věci. Snadno se okolím nechá vyrušit, není moc pozorné a rychle zapomíná. V období mezi třetím a pátým rokem se u dítěte rozšiřuje pozornost a také chápe, že jeho myšlenky a pocity jsou rozdílné od vašich. Zároveň má potřebu vám vyprávět příhodu, u které jste nebyli, ať víte, co se stalo. V období šesti let uchová myšlenku, i když se věnuje jiné aktivitě, umí pochopit jednoduché logické operace a dokáže se vžít i do pocitů druhého člověka.

Čísla, věda a příroda

V období třetího roku dítě umí pojmenovat předměty podle jedné vlastnosti, ale ještě je neuspořádá a stále nechápe význam číslic. Postupně chápe počet předmětů do tří a také už je umí spočítat. Rádo pozoruje dění kolem sebe a vydrží poslouchat, pokud mu něco vysvětlujeme. S oblibou nahlíží do knih a hraje deskové hry, začíná skládat puzzle. Mezi čtyřmi až pěti lety již třídí i přiřazuje různé předměty a začíná chápat početní množství více a méně. Také již dovede pochopit, že ne všichni sdílejí jeho vnitřní pocity a jeho myšlenky. Převážná část malých dětí má základní vlastnosti vědce: jsou všímavé, zvědavé, a chtějí přijít věcem na kloub. Nejsou však samozřejmě ještě žádnými vědci. Asi do sedmi let děti neumějí uvažovat logicky, přičemž logické myšlení je nezbytným předpokladem vědeckého přístupu“ (Einon, 2002, s. 116).

Čtení, psaní

V průběhu druhého a třetího roku dítě využívá herních koutků, ve kterých si hraje jednoduché imaginativní hry bez dějové linie, rádo kreslí pastelkou na papíře klikyháky a kruhy. V oblíbenosti má četbu pohádek a ilustrace v knížkách. Ve věku čtyř až pěti let dokáže nakreslit některá písmenka neúhledně v různé velikosti nebo obráceně. Při prvních tazích vznikají čmáranice a potom se z tohoto čmárání vynořují klikyháky, což jsou prvopočátky raného psaní. (Einon, 2002)

Sociální dovednosti

S ohledem na sociální dovednosti dítěte předškolního věku Einon (2002) uvádí, že dítě v rozmezí dvou až tří let si nejprve hraje samo, i když je ve skupině mezi ostatními dětmi a nápodobou se snaží dělat to, co ony. Hraje si a komunikuje s dospělými, se staršími dětmi, ale ještě neumí navázat samo sociální vztah. Později si již hraje s dětmi a zúčastní se činností, které jsou z jeho pohledu pro něho něčím nové a zajímavé. Přestože začíná

navazovat krátkodobá přátelství, stále si rádo hraje i samo. V rozmezí čtvrtého a pátého roku vznikají kamarádké vztahy, při kterých dítě upřednostňuje hry s menším počtem dětí. V pěti letech má již navázán vztah s nejlepším kamarádem a pokud je tento vztah ukončen, není mu to příjemné. Už ví, že každý z nás je jiný, a proto se i jinak chová. V tomto období jsou u dítěte typické výkyvy v chování. Někdy se cítí být ukřivděno a truceje, jindy je zase přátelské a milé.

„Stejně jako umíme být kreativní v malování, hudbě, vyprávění, či vědeckém výzkumu, dokážeme tvořivost projevat i ve vztazích s lidmi. Jedná se o obor kreativity, v němž malé děti mohou vynikat“ (Einon, 2002, s. 134).

ČEMU SE UČÍ DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU PROSTŘEDNICTVÍM TVOŘIVOSTI

Dále Einon (2002) zmiňuje důležité aspekty, které se týkají učení dítěte v předškolním věku v souvislosti s tvořivou činností:

- Probouzí své prostorové a motorické dovednosti;
- Má příležitost rozvíjet svou představivost a vžívat se do imaginativních her;
- Nalézá zálibení v imaginaci a hře „na něco“, učí se bavit;
- Má příležitost rozvíjet svou představivost a vžívat se do imaginativních her;
- Hra podporuje představivost a plánování;
- Poradí si s pocity strachu a bude ovládat své emoce;
- Učí se, že ostatní lidé jsou samostatné bytosti;
- Pochopí, že každý má své vlastní vnitřní pocity;
- Hra rozvíjí vyjadřovací a komunikační schopnosti;
- Pochopit strategii ostatních dětí a rozvíjet svou vlastní;
- Učí se prohrávat i vyhrávat, bez potřeby soupeřit;
- Učí se mít rádo fyzickou aktivitu, získává jistotu v pohybu;
- Naučí se odpozorovat a napodobovat pohyby;
- Učí se hrát a smát s ostatními dětmi, naučí se pohybovat předměty v prostoru;
- Učí se komunikaci, sociálnímu chování, pocitu sounáležitosti;
- Naučí se pochopit sebe a svou roli v rodině, ve skupině;
- Učí se základním schopnostem sdílet a mít rád;
- Přemýšlí o ostatních lidech a učí se s nimi komunikovat;
- Učí se požádat o pomoc a pomáhat ostatním, učí se pociťovat sympatie;

- Rozvíjí schopnost soustředit se na jednu činnost, umí si hrát samo;
- Utváří si jasnější názor na svou pohlavní identitu a chápe rozdíly mezi muži a ženami (Einon, 2002, s. 72–85).

3 SOUČASNÉ POJETÍ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ S OHLEDEM NA ROZVOJ TVOŘIVOSTI

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) je primární kurikulární dokument, který vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Také stanovuje elementární základy vzdělání, na které navazuje vzdělávání základní. Mezi hlavní úkol institucionálního předškolního vzdělávání se řadí doplňování a podporování rodinné výchovy a v těsné návaznosti na ni pomáhat umožnit dítěti být v takovém prostředí, které mu nabízí dostatek mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho dalšímu vzdělávacímu procesu a aktivnímu rozvoji v dalším životě s přihlédnutím na individuální možnosti každého dítěte. (RVP PV, 2021).

Dále se RVP PV zabývá čtyřmi cílovými kategoriemi, které jsou spolu úzce spjaty a vzájemně se doplňují. Jedná se o:

- Rámcové cíle – vyjadřující univerzální záměry předškolního vzdělávání;
- Klíčové kompetence – představují výstupy, resp. obecnější způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání;
- Dílčí cíle – vyjadřují konkrétní záměry příslušející té které vzdělávací oblasti;
- Dílčí výstupy – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnota, které dílčím cílům odpovídají.

3.1 VZDĚLÁVACÍ OBLASTI S OHLEDEM NA ROZVOJ TVOŘIVOSTI

Vzdělávací oblasti pro děti předškolního věku jsou učitelům mateřských škol vypracovány tak, aby jim byly srozumitelné a mohli s jejich obsahem pracovat při všech vzdělávacích činnostech.

Dítě a jeho tělo (biologická)

Činnosti, které v této oblasti přispívají k rozvoji tvořivosti dítěte předškolního jsou pohybové aktivity týkající se hrubé i jemné motoriky. Při těchto tvořivých aktivitách dochází nejen k záměrné koordinaci pohybů celého těla i tělesných funkcí (práce s dechem), ale také ke zdokonalování jemné motoriky ve spojení s koordinací ruky a oka, do nichž můžeme zařadit například výtvarné a pracovní techniky s různými materiály, konstruktivní činnosti nebo při hudebně-pohybových aktivitách rozvoj časové i prostorové orientace (RVP PV, 2021). Cílem pedagoga v mateřské škole v biologické oblasti, jak uvádí Fichnová & Szobiová (2007), je podpora a stimulace neurosvalového vývoje dítěte, jeho fyzické pohody, manipulačních dovedností, sebeobslužných dovedností a zdravého životního stylu. „V této oblasti, se také jedná o „uvědomění si vlastního těla a rozvoje hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsah pohybu, pohyblivost, dýchání apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí.“ (Fichnová & Szobiová, 2007, s.13).

Dítě a jeho psychika (psychologická)

Tato oblast se zaměřuje na celkovou pohodu dítěte, jeho psychickou zdatnost i odolnost a dále se dělí do dalších tří podoblastí:

1) Jazyk a řeč. K činnostem, které v rámci rozvoje tvořivosti lze využít můžeme zařadit například – převyprávění příběhu vlastními slovy a jeho dokončení podle své fantazie, vyjádření vlastní myšlenky i sdělení nových nápadů. Při hrách se slovy, říkadly nebo písničkami vymýšlet nové varianty jejich využití. A to vše se záměrem u předškolního dítěte rozvíjet správnou výslovnost, gramatiku řeči i způsob vyjadřování.

2) Poznávací schopnosti a funkce, je podoblast, při které s dětmi v rámci tvořivých činností (experimenty, stavby podle plánku, konstruktivní stavebnice...) v mateřské škole rozvíjíme nejen myšlenkové operace (pozornost, vnímání, tvořivost, paměť, fantazii), ale i rozvoj předmatematických představ, rozlišování symbolů a vnímání časoprostorové orientace.

3) Sebepečení, city, vůle. V této podoblasti se věnujeme rozvoji sebevědomí, sebeuplatnění, sebeovládání – vnímání sebe sama i přizpůsobování se okolí. K tomu u rozvoje tvořivosti přispívají činnosti spojené s vlastním prožitkem, které dětem

umožňují projevovat se dětským způsobem a ve kterých děti mají možnost pracovat ve skupině, kooperovat s ostatními vrstevníky anebo tvořit něco samostatně (RVP PV, 2021).

V rámci rozvoje tvořivosti dítěte, jak se zmiňuje Fichnová & Szobiová (2007) bychom mohli v této oblasti zařadit činnosti při kterých má dítě možnost manipulovat s věcmi a materiály kolem sebe, zkoumat jejich vlastnosti (barvu, tvar, velikost, využití) a také s nimi experimentovat. Pomocí her s různým zaměřením se u dítěte také rozšiřuje prostor pro jeho představivost a fantazii. To přispívá především k rozvoji tvořivého myšlení, vytrvalosti, paměti, sebeovládání, vůle i rozšiřování slovní zásoby, správnému a kultivovanému vyjadřování.

Dítě a ten druhý (interpersonální)

Interpersonální oblast u dítěte předškolního věku je zaměřena na rozvoj navazování kontaktů a spolupráci při tvořivých aktivitách nejen s vrstevníky, ale i s dospělými především v rámci třídy. Jde o to, aby dítě umělo respektovat názory druhých, domluvilo se na společném řešení i využívalo neverbální komunikaci. Tato oblast se také zabývá sociabilitou dítěte v prostředí mateřské školy, se kterým se dítě seznamuje prvotně při nástupu do mateřské školy v rámci adaptačního období (RVP PV, 2021).

Dítě a společnost (sociálně-kulturní)

V této oblasti se předškolní dítě seznamuje a utváří si představu o společenských normách, pravidlech chování a začleňuje se do společnosti. Uvědomuje si, že ve skupině má každý svoji roli a je žádoucí se podle této role chovat. Při tvořivých aktivitách jde například o dodržování společně dohodnutých pravidel (ve hře, v rámci třídy), anebo šetrné zacházení s pomůckami či hračkami. Dítě v tomto období začíná také vnímat kulturní a umělecké podněty a na základě svých zážitků je schopné je ohodnotit. Prostřednictvím tvoření je schopné vyjadřovat své představy v hudebních, výtvarných, konstruktivních i pohybových činnostech (RVP PV, 2021).

Dítě a svět (enviromentální)

Předškolní dítě vnímá mnoho podnětů z okolního světa. Proto postupná socializace a s ní související sociální informovanost je důležitá pro jeho bezpečnou orientaci ve známém prostředí. Začíná vnímat i proměnlivost tohoto prostředí a samo je nuceno se těmto

změnám přizpůsobovat. Proto je důležité, aby předškolní dítě těmto změnám porozumělo, chápalo je jako přirozené a umělo se adaptovat i v jiném prostředí (mateřská škola, zájmový kroužek...). Tato oblast také zahrnuje podporu a budování pozitivního vztahu k ochraně přírody a všemu živému (RVP PV, 2021).

4 PŘÍBĚH A JEHO CHARAKTERISTIKA S OHLEDEM NA TVOŘIVOST

Počátek vzniku příběhů je již v dávných dobách, kdy si lidé pomocí zvuků a později slov předávali své zážitky z každodenního života. Tím se tyto informace z vyprávění šířily z generace na generaci. Tento druh společenské zábavy byl zároveň zdrojem vědomostí a získávání znalostí o kulturním i společenském dění v té době. Proto i dnes si můžeme poslechnout příběhy pocházející z dávných dob a představovat si, jak se vlastně tenkrát asi žilo. Zároveň při vyprávění příběhů záleží na vypravěči, který nás umí vnést do děje a navodit tu jedinečnou, kouzelnou atmosféru. I v dnešní době některé příběhy začínají známými frázemi „Za sedmero horami a kopci...“, nebo „Bylo, nebylo...“. Již tento začátek příběhu, obzvláště u dětí předškolního věku probouzí zvědavost a chuť poslouchat, jak bude dál děj v příběhu pokračovat. Sama z praxe mohu potvrdit, že je krásné vidět rozzářené dětské oči, které čekají, jak to všechno v příběhu (a nejen s hlavním hrdinou) dopadne. (Svobodová, 2010).

Jak se dále zmiňuje Svobodová (2010), příběhem je možné označit takový literární útvar, který se zakládá na smyšlených a fantazijních obrazech, nebo na pravdivých skutečnostech. Zpravidla jsou v něm zahrnuty prvky antropomorfizace a místo, kde se příběh odehrává může být reálné nebo fiktivní. Příběhy mají velmi širokou škálu témat i zaměření.

4.1 Působení příběhů na dítě v předškolním věku

Shodují se s autorem Svobodová (2010), že jakýkoliv příběh působí na dítě předškolního věku pozitivním vlivem na:

- Celkový rozvoj intelektu u dítěte předškolního věku (myšlení, pozornost, paměť);
- Rozvoj slovní zásoby, správného vyjadřování a kultivovaného projevu;
- Rozšíření dětského fantazijního světa a představivosti;

- Seznamuje dítě s mnoha modelovými situacemi ze života, ze kterých může později čerpat při poznávání okolního světa;
- Dává možnost dítěti se identifikovat s hlavním hrdinou;
- Na základě ponaučení se z daného příběhu pomáhá dítěti vytvářet si pomyslný žebříček hodnot

V průběhu předškolního věku se ještě výrazněji setkáváme s prvky tvořivého myšlení. To zjistíme tím, že se u dítěte setkáváme v různých aktivitách a při různých činnostech s originálními nápady, s větším využitím jejich dětských představ a rozvojem fantazie, častěji a různými způsoby řeší situace v denním životě. Také zde hraje důležitou roli příběh, který nám pomáhá vytvářet přirozené klima pro rozvoj tvořivosti. Pokud totiž není naplno rozvíjena kreativita a představivost právě v tomto období, později v dospělosti to již není možné (Svobodová, 2010).

4.2 Role příběhu v předškolním vzdělávání

Mezi aktivity a činnosti, které je bezesporu vhodné zařazovat v tomto věkovém období jsou i činnosti spojené s využitím příběhu. Přikláním se tedy k názoru Svobodová (2010), že příběh v životě dítěte předškolního věku hraje významnou úlohu, a proto by měl být záměrně využíván v mateřské škole v různorodých činnostech při práci s dětmi.

Dobrý příběh už v samém začátku umí dítě zaujmout, a tak dítě díky své zvědavosti má zájem příběh vyslechnout až do konce. Dítěti jsou nabídnuta možná řešení různých situací, vcítění se do role hrdiny i následná konfrontace se svou vlastní prožitou zkušeností. Díky všem těmto možnostem dochází k rozvoji celé osobnosti dítěte především v emocionální, sociální i kognitivní oblasti. Postupně se rozvíjí také myšlenkové operace, které se zásadně podílejí na celkovém procesu samotného učení u dítěte předškolního věku (Svobodová, 2010).

„Práce s konkrétním příběhem, který má přímou souvislost se životem dětí, je vždycky velmi cenná, protože umožní dětem odpoutání od sebe samých a zkoumání tématu prostřednictvím někoho jiného, jehož problémy či životní skutečnosti jsou totožné nebo příbuzné. Vzdělávání pak zároveň získá na dějovosti, aktuálnosti a zajímavosti, což se výrazně promítne v pozornosti i aktivitě předškolního dítěte“ (Svobodová, 2010, s. 131).

Následně nás Svobodová (2010) seznamuje s tím, že se příběh také řadí k přirozeným, neautoritativním a funkčně výchovně vzdělávacím prostředkům. Proto ho také můžeme využít pro základní téma vzdělávacího celku v rámci daného integrovaného bloku. Vzhledem k tomu, že při práci s příběhem můžeme využívat různé metody i formy práce, jako je například činnostní a prožitkové učení, máme zároveň možnost aktuálně reagovat na potřeby a zájmy dětí. Proto lze tedy příběh využít při všech aktivitách v rámci řízených i spontánních činností s předškolními dětmi v mateřské škole. Důležité ovšem je, aby si sama učitelka již v samém začátku uvědomila, co všechno chce díky příběhu dětem nabídnout za aktivity, jaké si stanovila cíle a jaké prožitky i poznatky chce dětem zprostředkovat. Při této nabídce by měla také zhodnotit, jestli se příběh hodí k danému tématu. Využití příběhu při práci s dětmi předškolního věku může mít mnoho podob. U samotného příběhu můžeme změnit jeho začátek, průběh děje i konec. Také je možno změnit prostředí, ve kterém se příběh odehrává, nebo vystupující postavy. To vše podle fantazie i návrhů od samotných dětí. Z příběhu můžeme využít i krátké úryvky, například jako podklad pro různá rytmická cvičení, pohybové chvílky, výtvarné i pracovní činnosti, grafomotorická cvičení nebo i třeba k dramatickému ztvárnění jednotlivých částí příběhu.

4.3 Základní techniky a metody pro práci s příběhem

Jednou z technik, kterou můžeme využívat při práci s příběhem a která má vliv nejen na život předškolního dítěte, ale i na atmosféru ve třídě, je sdělování – narace. Jedná se o sdělování různých zážitků, situací i událostí v rámci třídy mezi dětmi, nebo mezi dětmi i učitelkou. Díky této vzájemné komunikaci dochází k oboustranné důvěře, získávání informací o sobě i druhých, o životě v našem nejbližším okolí, a tak vzdělávání předškolních dětí probíhá zcela spontánně a přirozeně. Jedná se o metodu, která posiluje vnitřní zklidnění, je motivační a podněcuje dítě nejenom k přemýšlení, ale i samostatnosti. Předškolní dítě má tak možnosti získávat nové poznatky i zkušenosti, které může v budoucnu uplatnit ve svém dalším životě (Svobodová, 2010).

Mezi další techniku, kterou můžeme využít při vyprávění příběhů je storytelling. S touto metodou učitelka pracuje tak, že příběhy nalézá ve všem, co se děje v jejím okolí, co vidí a umí vše následně převyprávět. Cílem tedy je získání nové zkušenosti, poznatku nebo

již jen získané zkušenosti a poznatky potvrdit. Důležitá je celá osa příběhu, kdy je představena hlavní postava a zápletka nebo problém, který má postava za úkol vyřešit a díky těmto získávaným zkušenostem se tato postava v rámci děje postupně proměňuje. V samotném vyprávění se tedy setkáváme s opravdovým světem i s reálnými situacemi, a proto i tuto metodu můžeme zařadit k té, která přispívá k celostnímu vzdělávání dětí předškolního věku (Svobodová, 2010).

Dětská literatura

Dítě v předškolním věku ještě neumí číst a v rámci čtenářské pregramotnosti se tedy s literaturou setkává nejprve při prohlížení dětských leporel a předčítáním krátkých říkanek. Později se už samo učí říkadla i rozpočítadla a se zaujetím poslouchá pohádky a různé příběhy. V mnohých se díky své dětské fantazii i představám ztotožňuje s hlavním hrdinou, vnímá vítězství dobra nad zlem a začíná chápat okolní svět, který ho obklopuje a následně i samo sebe (Tomášková, 2015). K autorům dnešní doby, kteří oslovují nejmladší posluchače či čtenáře patří bezesporu Petr Horáček – Husa Líza, Jak myška snědla měsíc, Nenažraná koza; Pavel Čech – Papuchalk Petr, Dobrodružství pavouka Čendy, Očertovi ; Daniela Fischerová – Duhové pohádky; ; Ivona Březinová – Okno do komína, Sněhuláci z Mrkvonos, Natálčin andulák Ester Stará – A pak se to stalol; Daniela Krolupperová – Rybí sliby; Adrián Macho – Gerda, příběh velryby; Przemysl Wechterowitz – Obejmi mě, prosím; Nerozluční přátelé a mnoho dalších autorů.

Také (Gebhartová, 2011) uvádí, že první zájem o knihu u dítěte vzbuzují nejen obrázky vně, ale její celkové výtvarné provedení a formát knihy.

5 CÍL A METODOLOGIE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem praktického východiska této bakalářské práce, je nahlédnout z různých úhlů pohledu na využití příběhu jako prostředku rozvoje tvořivosti dětí předškolního věku.

Celý obsah vytvořeného programu je tedy koncipován na ukázkách z příběhu Natálčin andulák (Březinová, 2018) a následnou nabídkou rozmanitých činností určených pro děti této věkové skupiny. Při praktických činnostech je preferováno učení se vlastním prožitkem se zaměřením na rozvoj tvořivého vnímání při výtvarných, pracovních,

hudebních a pohybových aktivitách. Tyto aktivity jsou úzce propojeny s efektivním vzděláváním a současně získáváním nových poznatků i praktických dovedností. Program je tvořen systematicky tak, aby činnosti korespondovaly s daným tématem, plynule na sebe navazovaly, byly inspirativní i zajímavé pro děti, a především poskytovaly dostatečný prostor pro vlastní tvořivou činnost v mateřské škole. Mým záměrem je, aby ve vypracovaném programu byla obsažena škála rozmanitých aktivit souvisejících s příběhem. Aktivit, které budou pro děti nejen zábavné, ale budou současně přispívat k rozvoji dětské tvořivosti a celostně rozvíjet osobnost dítěte předškolního věku.

Při realizaci v průběhu jednotlivých aktivit a následné evaluace je využito metody pozorování, rozhovoru a edukačních materiálů. Každá část je podrobně reflektována s ohledem na konkrétní vzdělávací výstupy. Takto charakterizují jednotlivé metody Švaříček & Šedová (2007):

- **Zúčastněné pozorování** patří mezi dlouhodobé sledování průběhu aktivit, a to přímo v prostředí, ve kterém se tyto aktivity odehrávají. Zároveň může dojít mezi pozorovatelem a účastníky pozorování ke vzájemné kooperaci, při které však pozorovatel záměrně do činnosti nezasahuje.
- **Nepřímé pozorování** je charakteristické tím, že se pozorovatel této aktivity přímo nezúčastňuje. Pouze zpětně sleduje a přehrává si záznam (např. videozáznam), který byl vytvořen v průběhu aktivity. To mu umožňuje zpětnou analýzu dat, která je nezávislá na času i prostoru.
- **Rozhovor** je nejvíce využívaná metoda, která se využívá při shromažďování dat pro výzkumy. Dotazování s využitím otevřených otázek můžeme též nazvat „hloubkový rozhovor“, který nám poskytuje přirozené odpovědi.
- **Dotazník** je jedna z nejvíce používaných metod, která umožňuje od značného počtu respondentů rychlé poskytnutí dat. Jedná se o soubor dopředu připravených otázek. Ty jsou smysluplně seřazeny a respondent písemnou formou na tyto otázky odpovídá.

K tomuto praktickému programu je také v rámci doplňkového zjištění přiložen dotazník. Ten je zaměřen na reálná zjištění – zda, jak často a jaké nabídky činností např. v rámci

integrovaných bloků využívají při své práci učitelky v mateřských školách pro podporu a všestranného rozvíjení tvořivosti u dětí předškolního věku.

6 USKUTEČNĚNÍ PRAKTICKÉHO PROGRAMU

Realizace celého praktického programu probíhala v mateřské škole v okrese Tábor v termínu od 9.1. do 20.1.2023. Mateřská škola se nachází v okrajové části města, má kapacitu 200 dětí a je zde 11 tříd. Činnost mateřské školy probíhá za podpory zřizovatele a je v blízkosti základní školy, což usnadňuje vzájemnou spolupráci. V této mateřské škole pracuji jako pedagog ve třídě Ferda Mravenec se 4,5 až 5,5letými dětmi. Jedná se o třídu heterogenní, ve které je zapsáno 26 dětí, z toho 14 dívek a 12 chlapců.

Příprava na realizaci programu:

Tento program jsem záměrně plánovala po předcházejícím týdenním bloku s názvem „Kdo to zobe u krmítka“, kdy jsme s dětmi poznávali ptactvo, které žije v našich krajích. Protože však u nás žijí i ptáci z exotických krajín, které u krmítka neuvidíme, využila jsem jako motivaci otázku týkající se exotického ptactva, které děti znají například z návštěvy v ZOO. Byla jsem mile překvapena, kolik druhů exotického ptactva děti uměly pojmenovat, a tak pojem papoušek nebo andulka pro ně nebyl cizí a přesně korespondoval s mým následným praktickým programem Natálčin andulák. Nad pomůckami, které budu k tomu to programu potřebovat jsem přemýšlela již s časovým předstihem. Mým hlavním cílem bylo sehnat knihu s příběhem, který bude tematicky navazovat na předchozí blok a současně bude obsahovat téma dnešní doby a bude blízké i dětem. Pro realizaci praktických činností jsem se zamýšlela i nad potřebnými pomůckami. Oslovila jsem i paní uklízečky ze školky, aby mi nosily prázdné krabičky od kapesníků, sháněla makety opravdových telefonů a barevná pera od papoušků i andulek. A také bylo zapotřebí sehnat hlavního hrdinu – plyšáka andulku, která nás bude provádět celým tímto programem, což se povedlo.

Název programu: Natálčin andulák

Hlavní cíle rozvoje tvořivosti:

- Rozvoj tvořivosti – tvořivého myšlení, tvořivého sebevyjádření

- Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
- Posilování zvědavosti, zájmu, radosti z nově objeveného
- Vytváření prosociálních postojů – tolerance, respekt, přizpůsobivost, kooperace
- Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních – vnímání, naslouchání, porozumění

Dílčí cíle:

- Rozvoj a užívání všech smyslů
- Rozvoj volního úsilí – soustředit se na činnost a její dokončení
- Rozvoj představivosti a fantazie, prostorového vnímání
- Rozvoj hudebně-pohybových dovedností – smysl pro melodii, rytmus
- Rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání
- Zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky
- Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností

Úvod do tématu Natálčin andulák s nabídkou aktivit podporujících rozvoj tvořivosti u dětí předškolního věku v rámci realizace programu:

Průběh činností: ve třídě, v herním koutku, u stolu, na vycházce

Pomůcky k celému programu: kniha Natálčin andulák, plyšák andulka, makety opravdových mobilních telefonů, mobily – kartičky s obrázky, interaktivní tabule, Orffovy nástroje, klavír, přírodniny, špejle, obyčejné tužky, pastelky, voskovky, temperové, vodové a prstové barvy, štětce různých velikostí, krabičky od papírových kapesníků, velké kartony, čtvrtky, barevné papíry, krepový papír, velká role balícího papíru, plata od vajec, tavná pistole, provázky, různé druhy lepidel, nůžky, velké molitanové kostky, dřevěné kostky.

PONDĚLÍ

Záměr:

Rozvíjet u dětí tvořivost s využitím přírodního materiálu (různé barvy a tvary dřeva), s využitím velké plochy na tvoření (rozvoj prostorové orientace) a umožnit jim pomoci

rekvizity i doplňujících otázek při činnosti vyjádřit své fantazijní představy a nápady, vést děti k samostatnému uvažování.

1/ motivace

„Děti, o čem jsme si povídali minulý týden? Ano, o ptáčcích, kteří přilétají na krmítko a žijí u nás. Víte, že v teplých krajích žijí také? Možná máte někdo takového ptáčka doma. Anebo kdo jste byl v ZOO, tak jste ho tam také mohl vidět.“

2/ rituální svolávání

Svolávací říkanka /vlastní text/:

O čem bude tento příběh, který dnes číst začneme?

Do kruhu si tiše sednem a svá ouška napneme.

Jedna, dva, tři, čtyři, pět, začínám číst už teď hned!

Motivační otázky:

O čem si myslíte děti, že by kniha mohla být?

Jaký obrázek vidíte na titulní straně?

Jak se asi jmenuje ta holčička a co dělá?

Myslíte, že i papoušek by mohl mít své jméno?

3/ činnosti podporující tvořivost

vymýšlení příběhu podle obalu knihy

přemýšlení, o čem by mohl příběh být na základě některých obrázků z knihy

tvoření dřevěného telefonu z různě velkých tvarů dřevěných kostek a barev

4/ doplňkové činnosti dětí

využití nabídky maket telefonů ke hře „Haló tady“ s pohádkovými postavami (spontánní výběr dětí), které je něčím zaujaly anebo se jim líbí. Dívka A. se vžila do role Šípkové Růženky a milým hlasem volala Rákosníčka. Rákosníček chlapec M. volal Vílu Amálku, dívku T. a tato hra pokračovala, dokud se neprostřídala celá třída.

Otázky v průběhu činnosti:

Proč jste vytvořily právě tento mobil, jak vás to napadlo, takový tvar a barva?

Proč tady máme mobily?

Kdo je sem přinesl a odkud?

K čemu se používá mobil?

Proč jsi si vybral právě tento mobil, co tě na něm zaujalo?

Mohla mít takový mobil i holčička?

5/ společné hodnocení s dětmi

Při společném hodnocení v kruhu, děti bavilo hádat o čem si budeme v průběhu čtrnácti dnů povídat. Dívka M. detailně dokázala popsat obrázek z titulní strany a diskuse vznikla při upřesňování, zda se jedná o papouška nebo andulku. Velmi magicky na děti působil balíček, ve kterém byly schovány makety telefonů. Chlapci M. a J. ho s mým souhlasem osahali a nastalo další zábavné hádání. Děti nejprve myslely, že to jsou nějaká dřívka, nebo destičky až nakonec chlapce A. napadlo, že by to mohly být telefony.

Při sestavování dřevěných telefonů v několika skupinách děti využily celého prostoru třídy a u hry telefonování s pohádkovými postavami jsme si užili spoustu legrace.

6/ postřehy z lekce

Správnou volbou bylo umístění názorných pomůcek uprostřed kruhu – kniha s příběhem, plyšák andulky, barevná pera od papoušků, v neprůhledné tašce zabalené makety opravdových mobilů, které tvořily doprovodnou kulisu k úvodu do tématu. Zajímavé bylo také pozorovat reakce dětí a jejich typy, při hádání předmětů v balíčku. Také bednu s přírodními dřívky a bílými kostičkami děti plně využily při skupinovém tvoření svého mobilu.

Po přemýšlení, zodpovězení otázek a dostatečné prohlídce mobilů, je děti zase vrátily zpět do igelitové tašky. Ještě chvíli si povídaly mezi sebou, že jsou to fakt mobily „opravdovský“ a parádní. A protože chodíme v pondělí na návštěvu do knihovny, jednoznačně jsme se shodli na tom, že andulku vezmeme s sebou.

ÚTERÝ

Záměr:

Podněcovat děti k rozvoji své fantazie a představivosti ve hře, rozvíjet u dětí myšlenkové operace i samostatné uvažování, smyslové vnímání – poslouchat ticho, vymýšlet zvuk, obohacovat hru podle svých představ, kultivovat mluvní projev, vnímat svět kolem nás.

1/ motivace

„Děti, o čem jsme si povídali včera? Ano, o knížce, o mobilech, o čem asi bude příběh, s kým se v příběhu setkáme? Líbily se vám mobilní telefony? Ještě byste si je dnes chtěly půjčit?“

2/ rituální svolávání

Svolávací říkanka /vlastní text/ - viz. první lekce str.33

Seznámení dětí s názvem knihy, jejím autorem i ilustrátorem. Děti již netrpělivě čekaly posazené v kruhu na koberci, než dívka A. doprostřed kruhu přinese plyšáka andulku. Na můj dotaz, zda již mohu číst se ozvalo jednoznačné a hlasité ano.

Úvodní verše z předmluvy knihy:

„Kdyby se mobily najednou vybily,
trošičku bychom se na ně snad zlobili.
Ale už za chvíli bychom se ztišili
a zase slyšeli, jak vítr ševelí.“

3/ činnosti podporující tvořivost

- práce s textem (rozděleným na dvojverší)
- přemýšlení, o tom, co se stane, když se vybije telefon (diskuse)
- poslouchání ticha

Motivační otázky:

Může se stát, že se mobil vybije?
Proč bychom se měli zlobit na vybitý mobil?
Co všechno můžeme slyšet, když jsme potichu?
A co je vlastně to ticho?

Děti odpovídaly zcela reálné situace, co se může stát, pokud se mobil vybije. Dívka D. odpovídala: „Nemůžeme se dovolat, kam potřebujeme.“ Chlapec J. říkal: „Nikdo se nemůže dovolat nám.“ Nemůžu si hrát hry, poslouchat písničky“ dodala M. Proto převažoval názor dětí, že bychom se na vybitý mobil měli zlobit.

- Poslouchání ticha
- vnímání zvuků z okolí
- hádání, co nebo kdo ten zvuk vydává

Vyrábění zvuku – bez použití hudebních nástrojů (příklady)

dívka B. – ťukala dvěma pastelkami o sebe

chlapec A. – stříhal nůžkami

dívka M. – ťukala plastovými kostkami ze stavebnice

chlapec J. – jezdil s natahovacím autíčkem

dívka H. – šustila igelitovým sáčkem

chlapec D. – tahal židli po podlaze

Hra – Na ozvěnu

využití předmětů z „vyrábění zvuku“ (nůžky, sáček, plastové kostky...)

4/ doplňkové činnosti dětí

- Jak se telefonuje?

výběr kamaráda a ukázka telefonního rozhovoru

- Rytmický doprovod k textu

hra na tělo – tleskání, dupání, luskání, pleskání, mlaskání (cválání koně)

- Oromotorická chvílka

jak vítr ššššševlíííí - (krátce, dlouze, potichu, nahlas) - děti rozděleny na skupiny

- Zvukové pexeso – vybírání zvuků pro hru

5/ společné hodnocení s dětmi

Při závěrečném sezení v kruhu jsem se od dětí dozvěděla, že je nejvíce zaujmula činnost s vyráběním zvuku. Při této činnosti si dovedla většina dětí poradit, jen chlapce M. jsem musela navést, z čeho by mohl zvuk vyrobit. Pro dívku A. bylo zajímavé poslouchat ticho a chlapec M. si pochvaloval ťukání kameny. U chvilky filozofování nad tím, co je ticho, jsme došli k závěru, že je to „ticho“. Chlapci J. a M. si pochvalovali hru Na tělo a dívce B. a D. se líbilo šššvelevenííí. Všichni jsme se shodli na tom, že všechny zvuky jsou zajímavé, že bez telefonu se občas můžeme obejít a ten, kdo slyší ticho, má dost dobré uši.

6/ postřehy z lekce

Zajímavé bylo poslouchat názory dětí týkající se vybitého telefonu a uvědomění si, jak jsou někteří touto technologií velmi ovlivněny i v rámci využití volného času. Mile mě však překvapilo, že děti věděly, jak je důležité se představit a vědět, s kým si telefonují. Poslouchání ticha a následné vyrábění zvuků bylo pro děti nevšední činností, při které si uvědomily, co všechno kolem nás slyšíme, když jsme potichu.

STŘEDA

Záměr:

Rozvoj hudební tvořivosti – vlastní vyzváněcí melodie, smyslového vnímání, osvojení si textu písně a sladit melodii s rytmem, rozvoj komunikačních dovedností, myšlenkových operací (paměť, pozornost).

1/ motivace

„Děti, včera jsme si povídali o mobilech, když se vybijí a co jsme ještě poslouchali? Správně, poslouchali jsme ticho. Co kdybychom se dnes zaposlouchali do našeho nového příběhu, abychom se dozvěděli něco více?“

2/ rituální svolávání

Svolávací říkanka /vlastní text/ - viz. první lekce str.33

Sedíme s dětmi v kruhu a uprostřed mám připravenou knihu a plyšáka andulku. Ukazují další ilustrace a začínám číst příběh.

3/ činnosti podporující tvořivost

- popis doprovodných ilustrací a návrhy, co by tam mohlo ještě být domalovaného
- odpovědi na „úkoly“ z textu příběhu
- tvoření vlastní melodie pro svůj telefon

Motivační otázky:

Může mi někdo říct, co nového jsme se dozvěděli?
Měla Natálka nějaké přání? Také máte nějaká přání?
Jaká zvířátka měla Natálka?
Mají všechny mobily stejnou vyzváněcí melodii?

4/ doplňkové činnosti dětí

- zpěv písně Telefon od M. Kružíkové
- rytmický doprovod – nástroje Orffova instrumentáře
- taneční doprovod – barevné šátky

5/ společné hodnocení s dětmi

V závěrečném hodnocení při sezení v kruhu se děti shodly na tom, že je nejvíce bavilo tvoření melodie pro svůj telefon s využitím hudebních nástrojů z Orffova instrumentáře.

Dívky A. a H. si nejvíce užívaly tančení s barevnými šátky a chlapci B. a M. se zaujetím hráli na xylofony.

6/ postřehy z lekce

Při individuálním tvoření melodie pro telefon, bylo zajímavé pozorovat děti, jak nejprve zkoušejí různé nástroje, než si vyberou ten správný. Většina dětí si vybrala nástroj rytmický a dva chlapci nástroj melodický. Melodie, které se dětem nejvíce líbily, se ostatní děti formou ozvěny pokoušely napodobovat a přemlouvaly mě, abychom muzicírovali ještě déle.

ČTVRTEK

Záměr:

V rámci rozvoje vlastních představ a fantazie vytvořit jednoduchý D3 model mobilního telefonu v různé velikosti, tvaru, barevného provedení a zdobení.

1/ motivace

„Děti, kdo ví, co nového jsme se včera v příběhu dověděli a kde jsme skončili? Pomůžte mi to někdo v knize najít?“

2/ rituální svolávání

Svolávací říkanka /vlastní text/ - viz. první lekce str.33

Při sezení v kruhu jsme zjistili, že už známe nazpaměť svolávací říkanku. Dnes jsem požádala chlapce M., aby přinesl doprostřed kruhu plyšáka andulku a dívku B., aby přinesla opravdová ptačí barevná pera, která nám darovala chovatelka papoušků. Pera vzbudila velkou pozornost u dětí, proto jsme chvíli diskutovali a pak si připomněli předchozí děj a já mohla pokračovat v četbě další části příběhu.

Motivační otázky:

Zdál se Natálce nějaký sen, nebo to bylo doopravdy?
Odkud přicházel zvuk mobilního telefonu a jakou měl melodii?
Co udělala Natálka, kam šla?
Jak vypadal ptáček a co udělal?

3/ činnosti podporující tvořivost

- vytvoření vlastního telefonu z papírové krabičky vytahovacích kapesníků

4/ doplňkové činnosti dětí

- pokus s barevnými perý různých velikostí (pozorování dráhy letu)
- zkoumání a určení odlesku barev na peru
- přemýšlení nad využitím ptačích per
- spontánní hry s krabičkami od kapesníků

5/ společné hodnocení s dětmi

V kruhu při závěrečném hodnocení se děti nemohly dohodnout, která dnešní činnost byla nejlepší. Chlapci A. a J. byli nadšeni z velkých barevných per, dívkám D. a M. se zase líbily různobarevně dekorované krabičky a hned věděly, jak na co by je mohly využít.

Některé děti říkaly, že tvoření vlastního telefonu byl pro ně docela těžký úkol – nevěděly, jak mají svůj telefon začít vytvářet. Chlapec M. a dívky B. a H. říkali, že právě zdobení mobilu je bavilo nevíce z celého tvoření. Dívce A. se zase líbilo nejvíce vystřihování a lepení. Všechny děti se nakonec shodly na tom, že se jim ten jejich telefon povedl a pokus s barevnými perý i stavění z krabiček bylo také fajn.

6/ postřehy z lekce

Bylo dobré před četbou provést pokus a nechat dětem pera v kruhu prohlédnout, aby si je každý mohl osahat a v klidu se pak soustředit na čtení. Chvíli jsem totiž měla pocit, že kouzlo barevných opravdových per dětí očarovalo a četba na pokračování se konat nebude. Děti zvládaly i odpovídat na možnosti využití peří. Dívka A. odpověděla, že u babičky mají polštáře a peřiny s peřím. Chlapec B. věděl, že dříve se podobným perem psalo a D. odpověděla, že bychom s tím mohli něco ozdobit. Samotnou mě překvapilo, jak si děti spontánně a nápaditě hrály s papírovými krabičkami, na co všechno je uměly využít. Dívka M. si vybrala květovanou krabičku a hned dívka B. oznámila, že má pěknou kabelku. Dívka H. si vzala tu s tygrovaným vzorem pro svá malá plastová zvířátka. Děti byly spokojené, protože různobarevných krabiček bylo dostatek a každý si mohl vybrat tu, která ho něčím zaujala.

Chlapec B. stále krabičky přendával a nemohl si vybrat tu správnou, a tak si z některých začal stavět komín.

Chlapce J. a F. napadlo krabičky poskládat tak, že z nich vytvořili padající domino.

PÁTEK

Záměr:

Nechat dětem prostor pro vyjádření vlastních pohybových představ, podporovat rozvoj fantazie za použití rekvizity – barevného šátku a zároveň u dětí rozvíjet smysl pro melodii a rytmus. Také mým cílem bylo ukotvení základních informací z příběhu, vzbuzení zájmu

o další četbu s využitím moderních technologií v rámci edukačního procesu s dětmi v mateřské škole.

1/ motivace

„Děti, včera jsme vyráběli mobily a já zapoměla, jak se jmenovala holčička z našeho příběhu a kde jsme skončili se čtením. Pomůžete mi si vzpomenout?“

2/ rituální svolávání

Svolávací říkanka /vlastní text/ - viz. první lekce str.33

Po svolávací říkance, společně sedíme v kruhu. Na koberci jsou připravené pomůcky – kniha s příběhem, barevné šátky a plyšák andulka. Začala jsem číst další část příběhu a zároveň jim ukazovala doprovodné ilustrace k textu.

Motivační otázky:

Jak Natálka říkala ptáčkovi?
Kdo všechno už ptáčka viděl?
Co na to říkala maminka?
Co na to říkal tatínek?

V průběhu odpovídání na otázky děti pojmenovaly hlavní postavy z příběhu, se kterými jsme se seznámili – Natálka, maminka, tatínek a andulka.

3/ činnosti podporující tvořivost

- tanec andulky s klavírním improvizovaným doprovodem
- tanec andulky a Natálky – vymyšlení tanečních prvků
- tanec jiných ptáků (vrabec, čáp, orel)

4/ doplňkové činnosti dětí

- práce s interaktivní tabulí:

- uspořádání andulek do libovolného seskupení podle volby dětí
- počítání andulek, hledání stejných a rozdílných prvků
- prostorová orientace na ploše

- hudební hlasová hra – Ptáčku, pípní!
 – děti sedí v kruhu zády k sobě
 – na pokyn učitelky hádají kamaráda podle hlasu

Varianty: a) krátké pípnutí
 b) úryvek melodie

5/ společné hodnocení s dětmi

Když jsme si sedli v kruhu a společně s dětmi hodnotili dnešní den, chlapec M. hlasitě řekl: „To nám to ale uteklo“ a já mu jeho tvrzení potvrdila. Podle názorů dětí, je hodně bavilo tancovat jako andulka, a to díky barevným šátkům. Šátky mohly libovolně využívat, jak chtěly. Dívka A. se zmínila, že si šátky vzájemně mezi sebou půjčovaly s dívkou M. a že se jim více líbilo, když jsem na klavír hrála pomalu. Tanec andulky s Natálkou (ve dvojici) se spíše dařil děvčatům a většina chlapců, jak mi potvrdili B. a J. raději předváděli orla nebo čápa. Při hře Ptáčku pípní jsme se hodně nasmáli, když chlapec M. napodoboval plameňáka ze ZOO. Chlapec J. a dívka H. si pochvalovali činnost u interaktivní tabule, kde je bavilo tvořit skupiny z různě zbarvených andulek. Závěrem dnešního sezení v kruhu jsme si také společně zopakovali všechny činnosti tohoto týdne. Bylo jich hodně a děti se dotazovaly, zda příští týden budeme mít také v kruhu andulku. Nechala jsem je chvíli hádat. Dívka A. řekla, že ještě nevíme, jak to dopadlo, a tak jsme se domluvili, že budeme ve čtení pokračovat i v následujícím týdnu.

6/ postřehy z lekce

Práce s rekvizitou – barevným šátkem bylo pro děti zpestřením, a to nejen při tanci. Bylo zajímavé vidět, jak si děti se šátkem hrají a nápaditě vymýšlejí jeho umístění na svém těle. Chlapcům se ve dvojici moc tancovat nechtělo, proto se v prostoru třídy začaly tvořit malé kroužky, kde chlapci tančili společně s děvčaty. Využít interaktivní tabuli, kterou máme ve třídě, jsem chtěla spíše pro zpestření aktivit v rámci tématu. Proto jsem pro děti vytvořila v aplikaci LearningApp doplňkovou činnost, ve které měly možnost děti podle svého rozhodnutí vytvářet „kamarádské skupiny“ andulek, nebo s nimi pracovat podle svých představ.

PONDĚLÍ

Záměr:

Umožnit dětem tvořivou činností rozvíjet vlastní nápady, prožívat radost z tvoření a umět započatou práci dodělat poznávat různé materiály, vytvořit jednoduchý model, vytvořit vlastní rytmický doprovod, orientovat se v prostoru, učit se respektovat názor druhého, vzájemně spolupracovat a dodržovat dohodnutá pravidla, ocenit pomoc druhého, mít radost ze zvládnutého. Nebát se zhodnotit svoji práci.

1/ motivace

„Děti, dnes je pondělí a začíná nám nový týden. Kdo si vzpomene, co jsme dělali a o čem jsme si povídali naposledy v minulém týdnu? Bylo toho hodně a já si na všechno nevzpomenu.“ Děti se střídavě doplňovaly a jmenovaly činnosti předešlého týdne. Chlapec M. poznamenal, že jsme si četli. Dívky A. a B. nám připomenuly, že ještě nevíme, jak to dopadlo. To byla pravda. Dala jsem dětem chvilku čas, aby našly stránku s obrázkem, kterou jsem jim četla naposled. Chlapec M. mě upozornil, že ještě nebyla svolávací říkanka, a tak jsme si ji před čtením společně řekli.

2/ rituální svolávání

Svolávací říkanka /vlastní text/ - viz. první lekce str.33

Po svolávací říkance, jsme seděli v kruhu společně s naším plyšákem andulkou. Záměrně se ptám dětí, zda si pamatují, jak se andulka jmenuje. Hned mě opravil chlapec A. a řekl, že je to přece andulák a jmenuje se Andy.

- společné přivítání s Andym
- četba další části příběhu
- ukázka doprovodných ilustrací a jejich popis

Motivační otázky:

Kdy se Natálka dozvěděla, že je to andulák?
Kde Andy bydlel?
Jak vypadá klec?
Kolik melodií v telefonu už uměl Andy zaspívat?

Po zodpovězení všech otázek jsem se ještě jednou dětí zeptala, jak vypadá klec pro andulky a co by řekly tomu, kdybychom si jednu vyrobily pro našeho Andyho. Chlapci J.

a M. se na mě podívali s nedůvěrou a hned se ptali, z čeho ji budeme vyrábět. Potřebný materiál jsem již měla připravený na stole a v případě potřeby jsme se dohodli, že jim pomohu něco spojit tavnou pistolí. Tato činnost byla z mé strany plánována záměrně, patřila k náročnějším a mě zajímalo, jak si s tímto úkolem děti poradí.

3/ činnosti podporující tvořivost

- Malování a vystřihování klece pro Andyho
– využití temperových, vodových a anilinových barev, štětce, nůžky
- Výroba klece pro Andyho
– pomůcky: velká role pevného papíru, nůžky, provázky, přírodniny, tavná pistole

4/ doplňkové činnosti dětí

- Kudy poletí Andy?
– grafomotorická cvičení na velkém archu, který byl umístěn na zemi
– skupinová práce, vymýšlení cesty pro Andyho
- Seznámení s písní Telefon – M. Kružíková (hra na klavír, využití hudebních nástrojů z Orffova instrumentáře
- Jak se dostane Andy do klece? – vyplnění labyrintu od startu k cíli

5/ společné hodnocení s dětmi

V hodnotícím kruhu jsem zjišťovala, který úkol se dětem zdál jednoduchý a co pro ně bylo těžkého. Dívka B. odpověděla, že ji bolely ruce od mačkání tvrdého papíru, chlapec J. říkal, že mu nešlo uvázat uzel přes papír a chlapci M. a F. podotkli, že pro ně bylo složité sestavit díly k sobě tak, aby vydržely stát na zemi. Práce ve skupině se jim líbila a chlapec A. řekl, že každý sám by to asi nezvládl. Nakonec se děti shodly na tom, že klec se jim povedla, když že se do ní vejde náš Andy. Já jsem jim toto potvrdila a pochválila je za snahu a vzájemnou pomoc. Dětem se také líbila píseň Telefon, proto jsme si ji ještě jednou zazpívali na konci sezení v kruhu.

6/ postřehy z lekce

V samotném úvodu jsem měla radost, že si děti ještě pamatovaly svolávací říkanku, kterou spontánně začaly říkat, když jsme si sedli do kruhu. Práce ve skupině, při výrobě klece se osvědčila. Při velkém počtu dětí by tuto činnost nebylo možné realizovat z důvodu potřebného prostoru pro manipulaci s materiálem i vzájemnou pomoc

a kooperaci mezi jednotlivými dětmi. Podobné to bylo i u druhé skupiny, která měla za úkol namalovat podle svých představ klec pro Andyho.

ÚTERÝ

Záměr:

Učit děti při tvoření rozvíjet představivost a fantazii, zkoušet používat různé materiály a různé techniky, nebát se experimentovat / malování, rozpouštění barev, foukání/. Při hře s kartičkami zkusit přemýšlet – k čemu všemu můžeme ještě kartičky využít, nebát se různých variabilních řešení a realizace vlastních nápadů. Umět popsat obrázek, poskládat logicky navazující řadu. Využít tvůrčí nápaditost a nebát se experimentovat.

1/ motivace

„Děti, když se podívám na tu klec, kterou jste včera vytvořily, tak musím říct, že se vám opravdu povedla. Ale koukám, že Andy v ní není? Kdepak asi lítá? Snad nám neuletěl ze třídy? Andy, kde jsi? Bez tebe nemůžeme začít číst...“

2/ rituální svolávání

Dnes jsme namísto svolávací říkanky hledali Andyho po celé třídě i v šatně a zároveň si procvičovali prostorovou orientaci a postřeh. Sama jsem Andyho schovala za pařez u okna v přírodovědném koutku a při hledání jsem pomáhala indiciemi děti navést k jeho brzkému nalezení.

- Vytvoření pátracích skupin
– skupiny podle stejné barvy přezuvek, trička, tepláků
- Pátrání ve třídě
– reakce na pojmy – vlevo, vpravo, uprostřed třídy i nahoře a dole

Když byl Andy nalezen, seděl s námi v kruhu, protože chlapci F. a M. usoudili, že už nechce být zavřený v kleci. Toto jejich přání jsem s radostí akceptovala a zeptala se, jestli vědí, jak včera příběh končil. Po krátké rekapitulaci předchozí části jsem pokračovala ve čtení.

Motivační otázky:

O čem se Natálce zdálo a jaký to byl sen?
Co v noci dělal Andy?

3/ činnosti podporující tvořivost i představivost

- Filozofování o snech – co je sen, druhy snů, barvy snů, sny o něčem...
- Tvoření snu – vodové barvy, inkoust, štětce, brčka, tvrdý bílý křídový papír

4/ doplňkové činnosti dětí – kartičky telefonů

- skupinová hra Haló, haló
- sestavování logicky navazující řady – domino
- skládání kartiček podle barvy na spodní straně
- skládání předmětů podle výběru dětí – knoflíky, kaštiny, kamínky
- zpěv písně Telefon

5/ společné hodnocení s dětmi

Hned v úvodu našeho sezení v kruhu, se chlapec M. netrpělivě ptal, proč jsme museli hledat Andyho a velmi ho zajímalo, jak se z klece dostal ven. Teprve, když jsem vše vysvětlila, jsme mohli pokračovat v hodnocení dnešních našich činností.

Děti nedovedly jednoznačně odpovědět, co je bavilo nejvíce. Tvoření snu pro ně bylo stejně zajímavé jako aktivity s kartičkami telefonů. Dívku D. bavilo zapouštění barev i skládání knoflíků, chlapce J. foukání barvy a sestavování domina. Chlapec M. využil při tvoření jen vodové barvy, které do sebe zapouštěl, dívka T. foukala brčkem do inkoustu a tvořila „snové mapy“, dívka K. využila většinu barev a malovala jen štětce, chlapec F. použil jen zelenou barvu. Nakonec dívka A. zvolala: „Mě se líbilo všechno!“

6/ postřehy z lekce

Děti mě mile překvapily, když přiměřeně ke svému věku věděly, co je to sen. Jmenovaly druhy snů /krásný, ošklivý, strašidelný, o zvířatech, modrý sen, pohádkový sen ... Chvilku jsme filozfovali a povídali si o svých snech. Samotné tvoření snů bylo velmi nápadité, barevné a foukání brčkem do barev děti bavilo. Hodně zábavy si děti užily i při činnostech a hrách s využitím barevných karet telefonů, které se nechají použít na cokoliv.

STŘEDA

Záměr:

Rozvoj hudebně-pohybové tvořivosti s vymyšlením vlastního individuálního pohybového i rytmického a melodického doprovodu, sladění pohybu s rytmem/rozvoj smyslu pro

rytmus, prostorové vnímání, koordinace pohybů s rozvojem hrubé motoriky. Rozvíjet tvořivou činnost s pomocí různých materiálů a pracovních technik, využívat tvůrčí nápaditost a nebát se experimentovat na velkém formátu plochy, respektovat názory druhých a umět se domluvit, mít respekt /kapitán skupiny rozhoduje/. Společně dospět ke zdárnému cíli – zhotovení výrobku, umět prezentovat svůj výrobek, vysvětlit proč tak vypadá, co bylo pro skupinu lehké, co bylo těžší.

1/ motivace

„Děti, včera jsme si povídali o snech a sny jsme také tvořily. Co ještě jsme dělali? A jak se jmenuje kniha, ze které si čteme?“

2/ rituální svolávání

Svolávací říkanka /vlastní text/ - viz. první lekce str.33

- Společně s Andym sedíme po svolávací říkance v kruhu.

„Děti, představte si, že mě k tomu příběhu napadla ještě taková písnička a mohli bychom ji mít třeba na naše cvičení před svačinou. Chcete ji zazpívat? Pomůžete mi k písničce vymyslet nějaké cviky?“

3/ činnosti podporující tvořivost

- Hudebně pohybová chvílka – společné vymýšlení pohybového doprovodu k písni
/ vlastní text a melodie:/

Andy, Andy anduláku, pročpak sedíš na bodláku.

/tleskání ve stoje, pak dřep/

Vždyť jsi přilét z Afriky, ukaž, jak jsi veliký.

/stojíme a máváme pažemi, pak ukazujeme, jak je veliký – obkresluje kruh/

Létáš tam a létáš sem, Afrika je velká zem.

/létáme v poklusu, pak obkresluje oběma rukama velký kruh/

Létáš sem a létáš tam, rád si s tebou povídám.

/létáme v poklusu, pak si sedneme do tureckého sedu/

○ Výroba velkého telefonu

Na koberec mezi děti jsem položila tři velké desky od kartonů krabic. „Děti, co myslíte, co bychom z toho mohli vyrobit?“

Dívka E. navrhovala deku na opalování, dívka B. by chtěla létající koberec, chlapec M. nějakou loď a dívka A. velkou televizi. Vzala jsem jeden karton, postavila ho na výšku a začala „jako“ vyťukávat telefonní čísla. Chlapec F. zavola: „To by mohl být i obrovský telefon.“ Po tomto výroku jsme si společně odsouhlasili výrobu velkých telefonů.

- Losování skupin podle barevných PET víček
- Určení skupin a jejich kapitánů
- Kartony a pomůcky

4/ doplňkové činnosti dětí

- Zpěv vlastní písně Andy, anduláku – za doprovodu klavíru

Andy, Andy, anduláku,
pročpak sedíš na bodláku.
Vždyť jsi přilét z Afriky,
ukaž, jak jsi veliký.

Létáš tam a létáš sem,
Afrika je velká zem.
Létáš sem a létáš tam,
rád si s tebou povídám.

- Co je bodlák, jak vypadá?
- využití atlasu rostlin a ukázka bodláku
- Co je Afrika a kde je?
- ukázka na mapě světa – světadíl Afrika
- Společný zpěv, možnost výběru z nabídky hudebních nástrojů Orffova instrumentáře a ostatních předmětů/skořápky ořechů, válec s rýží/
- Rozdělení do skupin /pěvecká, hudební, taneční/
- Společné cvičení

5/ společné hodnocení s dětmi

Hned na začátku se dívka CH. se zmínila, že jí bavilo vymýšlet cviky k písničce a další děti se k ní přidaly. Bylo vidět, že se těší, až si zase zacvičíme.

U tvoření telefonů chlapec M. konstatoval: „Ten telefon byl moc velký, proto jsme ho dnes nestihli úplně dodělat.“ „Jo, jo, velký byl, ale my ho máme hotový, koukej“, řekla dívka D. „Nám chybí přilepit už jen jedno číslo a máme taky hotovo“, volali chlapci M. a J. Podle vyslechnutých reakcí jsem děti ujistila, že se nic neděje a telefony budou moci ještě dodělat. Následně jsem se zeptala: „A co kapitáni, jak se vám pracovalo se skupinou?“ Chvilí bylo ticho a pak chlapec F. říkal, že to docela šlo. Ozval se i chlapec J. „Já už kapitán být nechci, nikdo mě neposlouchal!“ Dívka A. se přihlásila a řekla, že by klidně kapitánkou byla.

Při hudební činnosti byly děti spokojené s tím, že si mohly samy vybrat hudební nástroj nebo předmět, kterým doprovázely píseň. Chlapec A. si pochvaloval válec s rýží a dívky H. a D. měly radost, že na ně zbyly ozvučné činely. „Já jsem byl rád, že na mě zbyl bubínek“, přikyvoval chlapec J.

6/ postřehy z lekce

Pro děti vymýšlení pohybového doprovodu k písni bylo vcelku jednoduché, protože text písni přímo k některým cvikům vybízel, a tak jsme tuto aktivitu zvládli celkem rychle. Činnost byla pro děti zábavná, a tak jsme si při zpívání zacvičili ještě dvakrát.

Při tvoření telefonů bylo zajímavé vyslechnout, co dětem připomíná kus velkého kartonu a pozorovat, jak s ním manipulují a rozhodují se, kde a jakým způsobem začnou telefon tvořit. Role kapitána a jeho rozhodnutí se ne vždy všem líbilo, ale nakonec se děti dokázaly mezi sebou domluvit. Možnost využití hudebních nástrojů nebo předmětů k doprovodu písně se osvědčila, protože děti si začaly samy spontánně prozpěvovat i vytvářet svůj vlastní hudební doprovod k písni. V tomto okamžiku se třída proměnila v jeden velký, ale velmi hlasitý orchestr. Varianta rozdělení dětí do skupin/pěvecká, hudební, taneční/ splnila mé očekávání a dětem dala možnost si vybrat činnost, ve které se cítí nejlépe. Většina děvčat si užívala předvádění tanečních a pohybových krací s různobarevnými šátky podle vlastní fantazie.

ČTVRTEK

Záměr:

Rozvíjet tvůrčí nápaditost ve tvořivé činnosti s využitím různých materiálů a pracovních technik. Rozvíjet hru podle své představivosti a fantazie, rozvoj prostorového vnímání na ploše. Umožnit dětem vyjádřit své vlastní představy pomocí pohybu a rekvizity. Rozvoj pozornosti, poznávání a využití digitální technologie v mateřské škole.

1/ motivace

„Děti, tak dnes si myslím, že náš příběh dočteme. Víte proč? Pojdme si společně spočítat, kolik stránek v knížce nám ještě zbývá a když budete chtít, tak si dnes každý může Andyho vyrobit.“

- Počítání stránek s ukazováním na prstech a prohlížení obrázků
- Připomenutí si předcházejícího děje

2/ rituální svolávání

Svolávací říkanka /vlastní text/ - viz. první lekce str.33

- Loučení s Andym

Vzala jsem Andyho do dlaně a řekla mu, že tento týden už je s námi naposledy, že jeho příběh bude končit, ale že my na něho nezapomeneme, protože tu byl po celou dobu s námi a máme ho rádi. Pak jsem ho poslala po kruhu a každý mu mohl říct něco pěkného. Matýsek mu slíbil, že si ho vyrobí a bude ho mít vystaveného v pokojíku. Josef říkal, že ho bude mít pověšeného u lustru v chodbě. Ella byla trochu smutná, když držela

Andyho a slíbila mu, že si toho vyrobeného postaví vedle lampičky u postýlky. Když se s Andym všechny děti rozloučily, začala jsem číst poslední část příběhu. Bylo až s podivem, jak se vydržely soustředit na každé moje slovo.

Motivační otázky:

Proč Andy poskakoval v kleci?

Co se stalo?

Jak to nakonec dopadlo?

Na poslední otázky týkající se závěrečné části příběhu byla reakce dětí velmi bouřlivá. Chlapec M. nám sdělil: „Andy poskakoval, protože byl rozčilený, že byl zavřený v kleci, a tak nemohl Natálce jinak pomoci.“ Chlapec A. trefně následně dodal: „Proto také Andy pískal mamčinu melodii jejího mobilu.“ Všechny děti si pamatovaly, že Natálku zachránil Andy, protože poznal, že Natálce není dobře. Dělal všechno pro to, aby vzbudil její rodiče a povedlo se mu to. „Nakonec byli všichni rádi, že Andyho mají“ dodal J.

3/ činnosti podporující tvořivost a představivost

○ Tvoření Andyho

– plata od vajec, barevná pírká, lepidlo, nůžky, barevný krepeový papír

○ Hádej, co Andy dělá? – pantomima

- barevné šátky

Děti se zamýšlí nad tím, co všechno takový andulák Andy dělá nebo by mohl dělat.

- Stojím před dětmi, na krku mám žlutý a zelený šátek/znamení, že jsem Andy/
- Nic neříkám
- Začínám „jako“ – hrát na píšťalku, obouvám si boty, létám...

Po chvíli si děti samy začínají brát barevné šátky a jako Andy předvádějí všelijaké činnosti

– létání, hopsání, zobání, hlazení, tancování, rozčílené chození v kleci...

- „Kde Andy žije, ještě si to pamatujete?“ – kontrolní otázka

- chlapec F. odpověděl: „v Africe“, dívka A. dodala, že je tam teplo, chlapec J. řekl: „Musí letět i přes moře“, a chlapec M. běžel k mapě a Afriku nám ukázal.

4/ doplňkové činnosti dětí

- Pexeso k příběhu

Následně jsem ještě využila interaktivní tabuli, kde jsem vytvořila v Aplikaci LearningApp další doplňkovou aktivitu – pexeso k příběhu, směřovanou na postřeh a prostorové vnímání.

Motivační otázky:

S kým jsme se v příběhu setkali?

Co snědla Natálka?

Co chtěla Natálka?

Jaké melodie uměl Andy zazpívat?

Odkud a co přinesl tatínek pro Andyho?

Co používáme, když potřebujeme zjistit, zda nemáme teplotu?

- Ptáčku, pípni a vyskoč! – hudebně-pohybová hra
– hádání hlasů, zvuků a pohybů
- Na ozvěnu – rytmicko-melodická hra
– opakování rytmického nebo melodického celku

5/ společné hodnocení s dětmi

Asi proto, že děti věděly, že už jsme příběh s Andym dočetli, bylo dnešní sezení v kruhu něčím zvláštní. „Co budeme dělat?“ zeptala se dívka D. a ostatní děti zvědavě čekaly na moji odpověď. „Děti, vždy, když něco končí, tak něco nového začíná, to si pamatujte a nebudte smutní.“ Ujistila jsem děti, že je spousta krásných příběhů, které na nás čekají. „Jsem rád, že Andyho mám“, ozval se chlapec J. a také na ostatních dětech byla vidět radost z vlastního Andyho. „Když jsem byl Andy, tak mě bavilo létat po celé třídě“, řekl chlapec F., který po třídě běhá stále. „Mě se líbily ty šátky, vystřídala jsem všechny barvy“, měla potřebu sdělit dívka H. „Afrika je fakt daleko“, podotkl chlapec F. a ukazoval směrem k mapě. „Nás bavily hry s tím hádáním“, řekly dívky M. a L. a ostatní děti se také přidaly. A všechny děti souhlasily s tím, že pexeso bylo taky fajn.

6/ postřehy z lekce

Při loučení s Andym byla na chvíli při sezení v kruhu smutná nálada, ale po mém sdělení, že si anduláka Andyho každý může vyrobit, bylo hned veseleji. O tuto činnost měly děti velký zájem a hned si vzájemně sdělovaly, kam si ho doma dají. Při pantomimickém vystoupení byly nepostradatelnou součástí rekvizity pro identifikaci jednotlivých rolí. Také jsme se hodně nasmáli, i když některým dětem z důvodu ostychu trvalo déle, než se této činnosti zúčastnily. Chlapci M. a J. zůstali sedět opodál v kruhu a jen se zájmem přihlíželi. Při opakování, kde andulák Andy žije se osvědčila názorná ukázka na mapě, která visí ve třídě na zdi. Většina dětí si již pamatovala, co a kde je Afrika a také ji uměla na mapě ukázat. V samotném závěru, kdy si děti vybíraly doplňkové činnosti a hrály pexeso k tématu na interaktivní tabuli, již byla veselá nálada.

PÁTEK

Záměr:

Podpořit a rozvíjet u dětí spontánní tvořivost při hudebně pohybových činnostech, nebát se vyjádřit vlastní pohybové představy se snahou postupně odbourávat stud a nebát se předstoupit před ostatní, uvědomit si, co všechno moje tělo dokáže. Rozvíjet výtvarné vyjadřovací schopnosti pomocí hudby, zapojit a rozvíjet všechny smysly. Rozvoj koordinace pohybů s rozvojem hrubé motoriky, procvičování analýzy a syntézy celku s rozvojem jemné motoriky.

1/ motivace

„Děti, dnes máme poslední den s Andym, pojdte, řekneme si svolávací říkanku a pak bychom mu mohli společně zazívat písničku k příběhu? Co říkáte?“

2/ rituální svolávání

Svolávací říkanka /vlastní text/ - viz. první lekce str.33

„Co bychom pro Andyho mohli ještě dnes udělat?“ Vyslechla jsem si od dětí mnoho různých a zajímavých návrhů a nakonec dívka M. dodala: “Co kdybychom ho dnes vzali na vycházku?“ Všichni jsme souhlasili.

- Zpěv písně s pohybem Andy, anduláku...
- Připravené pomůcky na koberci – kniha s příběhem, plyšáka andulku Andyho, barevná pera od papoušků a makety opravdových mobilů

- Připomenutí, co všechno jsme s Andym v rámci tematického celku prožili, co jsme vytvořili a jestli nás to bavilo a máme z toho radost.

3/ činnosti podporující tvořivost a představivost

Poslech vážné hudby /instrumentální skladby/

- J.S.Bach – Tocatta Fuga d moll
- W.A.Mozart – Malá noční hudba
- L.W.Beethoven – Osudová

Ležení na koberci se zavřenýma očima

- Děti si představují, kde všude může Andy létat
- Jakou rychlostí, v jaké výšce
- Co všechno může z výšky při letu vidět?

Malování podle hudby – Jak Andy létá?

- Výběr štětce a barvy
- Výběr prostoru pro malování
- Reakce na hudbu / pomalé x rychlé tempo /
/ nízké x vysoké tóny /
/ krátké x dlouhé tóny /
/ silné x slabé /

4/ doplňkové činnosti dětí

- Dramatizace příběhu
  - podložka a spaní, polštářek, deka, čepice, čelenka, mašle do vlasů

Listovala jsem v knize, dětem jsem jen ukazovala obrázky a pak se zeptala, jestli by nám ten příběh mohl někdo zopakovat. Přihlásili se skoro všichni. Postupně každý přeříkal část příběhu a já děti pochválila, že si vše tak dobře pamatují.

- Rozdělení rolí podle přání dětí

Toto představení jsme si zahráli několikrát a bylo na co koukat.

- Skládání puzzle Andy
  - tvoření s přiřazováním podle stejných znaků
  - rozstříhaná barevná šablona andulky
- Omalovánka Andy
  - A4 formát-reálná černobílá šablona pro vykreslování

„Dnes jsme děti slíbili Andymu, že půjde s námi na vycházku, je to tak? Co všechno mu ukážeme v našem městě?“ Děti na mě chrlily nápady typu: jak se chodí do školky, cesta na poštu, k hasičům, řeku Lužnici, v knihovně už s námi byl...Poděkovala jsem za návrhy a řekla, že to cestou ještě promyslím. Následně jsem připomněla: „Andy je z teplých krajů a tady ve třídě je mu teplo, ale jak to vymyslíme, když půjde s námi ven?“

Chlapec J. přišel s návrhem, že ho schová k sobě pod bundu. „Zabalím ho do deky a ponesu v ruce“ radostně volala dívka A. Chlapec M. by ho dal do své čepice a nasadil by si kapuci. Pochválila jsem děti a měla radost, že by si uměly poradit. Andy nakonec s námi putoval schovaný pod bundami všech dětí, které z toho byly nesmírně šťastné a já jsem z toho měla radost také.

5/ společné hodnocení s dětmi

Dnešní hodnocení bylo o něco delší než ta minulá. Děti hovořily nejen o dnešním dnu, ale vracely se k činnostem minulých dnů. Dívka H. stále chtěla zpívat píseň „Andy, anduláku“ a dívka L. zase tančit s barevnými šátky. Chlapec M. sdělil: „Mě bavilo odpočívat při hudbě a poslouchat ji“. Děvčata H. a E. říkala: „Nám se moc líbilo to malování hudby“. „Nám zase to, jak jsme hráli divadlo“, vykřikovali chlapci J. a M. Hodně zábavy, jak děti samy říkaly, si užily i při sestavování puzzle anduláka Andyho podle společných znaků a vybarvování omalovánek. Aktivity v celém bloku si děti užívaly s nadšením, a hlavně byly spokojené, s tím, jak celý příběh skončil.

6/ postřehy z lekce

Zakončení celého tématu jsem chtěla realizovat obdobným způsobem jako jeho úvod. Připravené pomůcky – knihu s příběhem, plyšáka andulku Andyho, barevná pera od papoušků a makety opravdových mobilů jsem rozprostřela doprostřed kulatého koberce. Při listování v knize jsme si zpětně připomněli, co všechno jsme s Andym v rámci tematického celku prožili, co jsme vytvořili a jestli nás to bavilo a máme z toho všichni radost. Při poslechu vážné hudby jsem s dětmi ležela na koberci a nabádala je, aby pozorně poslouchaly a představovaly si kde všude může Andy létat.

Činnost skládání puzzle podle společných znaků se zprvu některým dětem zdála jednoduchá, ale díky velkým rozměrům a podobné barvě dílů patřila k činnostem náročnějším.

Tvoření podle hudby bylo pro děti novou zkušeností. Někdo z dětí začal malovat hned, někdo zpočátku jen poslouchal a malovat začal později. Bylo zajímavé sledovat, kterou barvu si děti vyberou, jaký tvar a velikost štětce a jakými tahy budou vytvářet na velkém formátu „letovou stopu“ Andyho.

7 ZÁVĚREČNÁ REFLEXE TVOŘIVÝCH AKTIVIT CELÉHO PROGRAMU:

Samotné uvedení 14tídenního bloku a realizované činnosti s dětmi k danému tématu z mého pohledu hodnotím pozitivně. Především proto, že všechny děti se rády s nadšením i zvědavostí zúčastnily připravených různorodých aktivit a činností, které probíhaly nejen ve třídě, ale i v blízkém okolí a v přírodě. V samotném začátku děti velmi zaujaly makety mobilních telefonů, se kterými si chtěly stále hrát a plyšák andulky. Při postupném seznamování s knihou a celým jejím příběhem, jsem sledovala, jak děti netrpělivě čekají, jak bude dál příběh pokračovat. Téměř vždy po ukončení četby plánovaného celku chtěly, abych ještě pokračovala ve čtení. Proto, když jsem vždy ukončila četbu, jsem měla pro děti připravenou aktivitu, která by přímo navazovala na čtení a zároveň korespondovala s tématem. Hned v pondělí jsme se domluvili, že andulku vezmeme s sebou na návštěvu do knihovny. Následující den, kdy jsme se zamýšleli nad textem předmluvy o vybitých mobilech, bylo u některých dětí zřejmé, jak je tyto technologie oslovují a jak často je využívají doma ke hrám.

Při nácviu písni Telefon zpočátku děti bavilo píseň doprovázet na hudební nástroje, ale při dalším opakování již ztrácely pozornost. Proto jsem se s nimi domluvila na náhradní variantě. Po odsouhlasení dohodnutých pravidel s následným dodržением bezpečnosti jsem dětem nechala na výběr makety opravdových mobilů, ze kterých byly stále nadšené. Díky této variantě se naučily všechny sloky a některé děti si chtěly opět vybrat hudební nástroj z Orffova instrumentáře k doprovodu písni, nebo držet andulku.

Při zadání úkolu – tvoření vlastní melodie pro svůj mobil, bylo patrné, že některé děti si s tímto úkolem neví moc rady a vyčkávaly, co předvedou ostatní. Záměrně jsem nezahrála na klavír část improvizované melodie, abych děti neovlivnila při jejich tvorbě. Chlapec M. je velmi hudebně nadaný, a tak byl první, který nám předvedl na ozvučné činely „svoji“ melodii mobilu. Postupně se přidávaly další děti, jen chlapec M. se této aktivite neúčastnil a pouze přihlížel, jak ostatní hrají své melodie. Při této činnosti jsme si všímali, nejen tempa různých melodií (rychlejší x pomalejší), ale i výškového rozpětí (vysoký nebo hluboký tón) a tónové barvy jednotlivých hudebních nástrojů. Následně jsme si společně některé rytmy melodií vytleskali.

Velmi milé pro mě bylo, když děti samy vyžadovaly před každým sezením nad knihou přeříkání mojí autorské svolávací říkanky. Na toto upozornila dívka A. s chlapcem J., když se zeptali, proč to zase neříkáme. Velmi je totiž na tom bavilo samostatně se posadit do kruhu, ukazovat napnutá ouška a počítání na prstech do pěti. V rámci tematického bloku jsme to po celou dobu pojali jako náš malý rituál před četbou. Téměř v polovině knihy jsme se setkali s další postavou příběhu, s maličkým ptáčkem, který měl žlutá a zelená peříčka. A také s tím, že pořád v pokoji Natálky zvonil mobilní telefon. Následně mi děti pomáhaly nosit krabičky od tahacích kapesníků z prostoru, ve kterém jsem je skladovala na koberec a již při této činnosti bylo patrné, že manipulace s krabičkami je baví. Různě je skládaly jako zed', někteří si je vybíraly za jasným účelem (kabelka, domeček pro zvířátka...).

Při vlastním tvoření mobilu bylo ve třídě poměrně rušno, protože některé děti namísto tvoření svého mobilu stále mezi sebou „mobilovaly“. Proto příště bych tuto činnost volila spíše jako práci ve skupině, a to především z důvodu dokončení výrobku a následně rozvoji kooperace i komunikace mezi dětmi. Při následné četbě příběhu jsme si s dětmi ujasnili, kdo všechno v příběhu vystupuje a došlo také k upřesnění, kdo je vlastně „ptáček mobiláček“. Zeptala jsem se dětí, jestli vědí, jak vypadá andulka a jestli ji někdo doma má. Dvě děti se přihlásily a vyprávěly, jak andulce říkají, jak je barevná, jak se o ni starají, kde ji mají a co všechno umí. Poté se většina dětí bavila tanečními kreacemi na klavírní hudbu. Bylo zajímavé pozorovat, jak při tanci některé děti podle fantazie umí šátek využívat /uvázaný na babku, kolem pasu, kolem krku, za pasem jako ocas/ a vytvářet různé taneční kreace. Tuto činnost jsem volila záměrně, protože jsem chtěla po klidové činnosti zařadit pohybovou aktivitu a děti této nabídky rády využily. Protože vnímám, že děti z mé třídy mají rády také moderní technologie, připravila jsem jim doplňkovou činnost s využitím interaktivní tabule. Byla to vhodná volba, protože tato činnost byla pro děti nejen zábavná, ale se u ní i zklidnily.

Následující týdenní blok jsem připravila tak, aby korespondoval s probíhajícím tématem a plánované aktivity na sebe systematicky navazovaly. Činnost, která probíhala v pondělí – stavbu klece, jsem měla připravenou pro dvě skupiny, ale z důvodu menšího počtu dětí ve třídě, jsem se rozhodla nechat skupinu jednu. Tuto plánovanou činnost jsem zařadila záměrně, abych zjistila, jak si děti poradí se zadaným úkolem, jaký materiál budou

upřednostňovat, jak mezi sebou budou kooperovat a domlouvat se na postupu výroby klece. Před samotnou činností jsem jim ještě připomněla bezpečnostní pravidla při zacházení s nůžkami a ostatním materiálem. Po této činnosti jsem měla naplánováno zařadit ještě pohybovou aktivitu, ale děti byly do stavění klece pro Andyho tak zainteresovány, že jsem se rozhodla jim nechat delší prostor pro tvoření a pohybovou aktivitu přesunula na některý další den. Při filozofování s dětmi o snu bylo velmi zajímavé, jak děti spontánně a poměrně rychle jmenovaly druhy snů a jak následně dlouho u této činnosti udržely pozornost. Mezi další aktivitu, která měla u dětí úspěch bylo použití vyrobených různobarevných obrázkových kartiček mobilních telefonů. A to ať už se jednalo o společnou hru Haló, nebo o činnosti realizované v rámci jednotlivých skupin. Navazující činnost – tvoření velkých mobilních telefonů z kartonů byla zpočátku pro děti hůře uchopitelná a trochu svazující, protože byla k této činnosti jasně a záměrně stanovena pravidla týkající se použití materiálu a technik k výrobě, skupina se vytvořila náhodně (losování barevných PET víček) a navíc byl jmenován vedoucí skupiny, který celou činnost skupiny korigoval. V samotném závěru této činnosti stálo za povšimnutí, jak jednotlivé skupiny hodnotily svoji práci, svého vedoucího i samotný výrobek.

Další činnost byla tzv. hra v roli s pantomimickým doprovodem. K identifikaci, kdo je andulák Andy nám pomáhal žlutý šátek. Kdo ho měl, byl Andy a ten mohl předvádět co dělá a my ostatní jsme hádali, o jakou činnost jde. S ohledem na počet dětí jsem tuto činnost musela zkrátit a pokračovat v ní následující dny, dokud se všechny děti nevystřídaly v roli Andyho, protože andulákem chtěl být každý. Pojem Afrika nebyl pro děti neznámý, věděly, že je tam teplo, poušť, velbloudi i pralesy. Poslech vážné hudby spojený s malbou byl pro děti velmi zajímavý a hodně dětí zpočátku nevědělo, jak k tomuto úkolu přistoupit. Malování slyšené hudby není pro ně běžnou aktivitou, což mě utvrdilo v tom, že ji budu zařazovat častěji do týdenních či čtrnácti denních plánů. Písnička k příběhu Andy, Andy, anduláku se dětem líbila a jejich spontánní pohybový doprovod, kdy k textu vymýšlely pohybové prvky, spíše připomínal hru na tělo. Hra na Orffovy hudební nástroje děti baví, a tak neměly problém se vzájemně střídat v hudebních i tanečních skupinách. Hudebními hrami „Ptáčku pípni“ a „Ozvěna“, byla zakončena dnešní řízená činnost. Poslední den, kdy ještě s námi byl Andy, jsme si společně zahráli ve zkrácené podobě Andyho příběh. Bylo zajímavé pozorovat, jak se

děti díky rekvizitě během krátké chvílky proměňují v hrdiny příběhu. Přesto, že příběh jsme hráli několikrát, pokaždé byl jiný a originální. Po dramatizaci příběhu měly děti na výběr ještě doplňkové činnosti. Mohly si vyrobit svého vlastního Andyho, nebo vykreslit dle své fantazie omalovánku andulky a také využít hry tematického pexesa na interaktivní tabuli. V průběhu každého dne jsme si po ukončení realizovaných aktivit sedli s dětmi i Andym do kruhu a provedli společné hodnocení. Děti měly potřebu sdělovat, co je bavilo nejvíce a proč, co by chtěly ještě zopakovat. Já sama jsem měla možnost při jejich tvoření vše sledovat. Těšilo mě, že se všechny děti do připravených činností s radostí i zvědavostí zapojovaly. Každý den poslouchaly se zájmem, pokračování příběhu. Po každém čtení se zvědavě ptaly na to, co nového v daný den budeme tvořit. Na závěr každého týdenního bloku jsme společně v kruhu debatovali nad veselými zážitky z nového objevování i tvoření. A také děti měly prostor pro sdělování pocitů, které při tvořivých aktivitách prožívaly. Různé aktivity, které byly realizovány v rámci celého programu byly připraveny a koncipovány tak, aby svým obsahem i náročností odpovídaly věkové skupině dětí, vzbuzovaly u dětí přirozenou zvědavost, byly zábavné, systematicky na sebe navazovaly a současně se prolínaly s jednotlivými ukázkami z příběhu Natálčin andulák. Zároveň tyto aktivity byly směřovány tak, aby děti získávaly nejen nové poznatky, ale především měly možnost svým vlastním prožitkem rozvíjet tvořivost při výtvarných, pracovních, hudebních i pohybových činnostech. Proto podle typu činností zde bylo počítáno i s dostatečnou časovou dotací.

Realizace činností probíhala v průběhu denních aktivit, jako je volná hra, řízená činnost, pobyt venku, či hudební a pohybové chvílky, při pobytu dětí v mateřské škole. V průběhu všech činností byly zohledněny individuální a aktuální potřeby dětí. Některé tvořivé činnosti probíhaly frontálně, individuálně nebo byla záměrně zařazena i práce ve skupině. Součástí praktického programu je přiložený dotazník, ve kterém proběhlo doplňkové šetření v rámci naší mateřské školy. Mým hlavním záměrem bylo zjistit zda, jak často a jakými činnostmi podporují kolegyně všestranný rozvoj tvořivosti u předškolních dětí v mateřské škole. Rozdala jsem přes 25 dotazníků a zpět jsem obdržela 18. Podle získaných odpovědí bylo zjištěno, že ne všechny kolegyně podporují všestranný rozvoj tvořivosti. Spíše preferují ty činnosti, ve kterých jsou samy nadané a ostatní činnosti sice zařazují, ale méně častěji.

8 DISKUZE

Při vytváření celého programu a jeho následné realizaci bylo pro mě důležité sdělení, které popisují Mertin a Gillernová (2015), že k rozvoji tvořivosti u dítěte v předškolním věku je zapotřebí vytvářet vhodné podmínky. Především ve spontánní činnosti dochází k rozvoji tvořivosti a na základě učení se prožitkem, se dostává podnět do vědomí. V tomto případě je prioritou dítěte jeho vlastní spokojenost z vytvořeného díla a radostný pocit v průběhu samotného tvoření. Neméně důležité je ze strany učitelky mateřské školy porozumět pocitům dítěte a jeho pocity mu umožnit také vyjádřit. Tím dítě získává pocit jistoty i bezpečí a současně dochází k podpoře příznivého rozvoje dětské osobnosti v rámci tvořivých činností.

Následně se také ztotožňuji s tvrzením, které uvádějí Čapková a Mišurcová (1978), které poukazují na skutečnost, že dítě v předškolním věku si samo vybírá činnosti, které ho zaujmou a samo následně projevuje spontánní zájem se těmto činnostem věnovat. Mezi tyto činnosti, které byly realizovány v programu Natálčin andulák také patřily hry se slovy, práce s textem příběhu, prohlížení ilustrací, výtvarné a pracovní činnosti, využití hry na Orffovy hudební nástroje, rytmicko-melodická cvičení i volná hra. Za důležité jsem také považovala přípravu a volbu vhodných motivačních otázek, které u dětí podnítí zvědavost a chuť poznávat něco nového a nebát se experimentovat a umět řešit případný problém. Proto souhlasím a potvrzuji názor Einon (2002). Ta uvádí, že s narůstajícím věkem, kdy dítě řeší nějaký problém, je vhodné dítěti nezasahovat do řešení. Díky tomu je dítě schopné zkoušet a nalézat více možností a zároveň rozvíjet svoji kreativitu. V rámci jednotlivých dnů jsem se také snažila zařadit nejen různorodé činnosti podporující tvořivost po stránce rozumové, ale také jsem se zaměřila na rozvoj stránky tělesné. Proto za důležité považuji také podporu fyzických aktivit, kdy v rámci mateřské školy můžeme v průběhu týdne zařadit hudebně dramatické činnosti, tanec i spoustu sportovních aktivit.

9 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo upozornit na význam a ověření rozvoje tvořivosti u dětí v předškolním věku. K uskutečnění tohoto cíle jsem potřebovala získat více rozšířené povědomí o tvořivosti jako takové a zvážit varianty a propojení v souvislosti s využitím příběhu Natálčin andulák. Výběr této knihy nebyl náhodný. Mým záměrem bylo zvolit literaturu, která by korespondovala s vývojovými zvláštnostmi dítěte předškolního věku, dovedla jej zaujmout, svým obsahem byla tematicky blízká dnešní době a umožnila nabízet aktivity k rozvoji jeho všestranné tvořivosti. Při zpracování teoretické části, kde jsem se zabývala rozvojem všestranné tvořivosti u dětí v předškolním věku, jsem získala mnoho nových poznatků a informací k vytvoření praktického programu pro předškolní děti, který jsem realizovala v mateřské škole, kde působím jako učitelka. V rámci praktické části programu jsem využila některé metody pedagogického výzkumu, pomocí kterých jsem zpětně vytvořila reflexe k provedeným činnostem a aktivitám. Jako první jsem využila metodu pozorování, při které jsem děti pozorovala v rámci denního režimu v mateřské škole i průběžně při realizaci praktických tvořivých činností. Při realizaci tvořivých činností jsem si pořizovala fotodokumentaci, kterou jsem použila při následné evaluaci nejen v průběhu dané činnosti, ale sloužila i ke shrnutí celého programu. Druhou metodou byl rozhovor. Ten většinou probíhal v rámci komunitního kruhu a byl využíván k reflexi dětí i jejich následné evaluaci. V rámci doplňkového zjištění je k praktickému programu přiložen dotazník, který sleduje reálná zjištění. Zjištění se týkají otázek zda, jak často a jaké činnosti pro podporu a všestranný rozvoj v oblasti tvořivosti využívají při své práci s dětmi předškolního věku učitelky v mateřských školách. Výsledek dotazníkového šetření poukázal na skutečnost, že podpora tvořivosti u dětí předškolního věku není ve všech třídách zaměřena komplexně, ale že některé oblasti jsou více či méně upřednostňovány. Proto je důležité se zaměřit na podporu a možnosti rozvoje tvořivých činností ve všech oblastech. Časový rámec celého praktického programu k rozvoji tvořivého vnímání u dětí mladšího školního věku byl plánován na dva týdny a po tuto dobu probíhala i jeho realizace. Došlo také k naplnění plánovaných cílů. Díky realizaci tohoto programu jsem získala nové zkušenosti i poznatky při takové činnosti, jako je práce s knihou a jejím obsahem. Proto i nadále budu při své práci zařazovat činnosti s knihou a tím obohacovat v rámci tvořivého rozvoje nejen děti, ale i sebe.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.

- Bean, R. (1995). *Jak rozvíjet tvořivost dítěte*. Portál.
- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2007). *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Computer Press.
- Brož, P. (2010). *Wikipedie: průvodce na cestě za informacemi*. Computer Media.
- Březinová, I. (2018). *Natálčin andulák*. Meander.
- Čapková, D., Mišurcová, V. (Ed.). (1978). *O estetické výchově nejmenších* (3. dopl. a uprav. vyd). SPN.
- Doláková, S. (2015). *Umíte to s pohádkou? práce s příběhy v MŠ a ZŠ*. Portál.
- Einon, D. (2002). *Rozvoj tvořivosti: naše dítě*. Fragment.
- Fichnová, K., & Szobiová, E. (2007). *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Portál.
- Gebhartová, V. (2011). *Jak a co číst dětem v MŠ: komentovaný výběr literárních textů na základě RVP PV*. Portál.
- Gillernová, I., & Mertin, V. (2015). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Portál.
- Chadt, K., Kouřil, L., & Pechová, J. (2009). *Art of creativity, aneb, Kreativita jako klíčová kompetence v době změn*. Univerzita Jana Amose Komenského.
- Chrásková, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Grada.
- Janovská, O. (1990). *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika): učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelek mateřských škol* (2. vyd). Státní pedagogické nakladatelství.
- Königová, M. (2007). *Tvořivost. Techniky a cvičení*. Grada Publishing.
- Kružíková, M. (c2011). *Písniček*. INFRA.
- Lokšová, I. (2003). *Tvořivé vyučování*. Grada.

My, ty, oni, aneb, Tvůrčí psaní na PdF MU: sborník vychází ku příležitosti pořádání Festivalu tvůrčího psaní My, ty, oni. (2010). MSD.

Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Grada.

Opravilová, E., & Gebhartová, V. (2011). *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol* (Vyd. 2). Portál.

Petrová, A. (1999). *Tvořivost v teorii a praxi*. Vodnář.

Průcha, J., & Kořátková, S. (2013). *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Portál.

Svobodová, E. (2010). *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Portál.

Svobodová, E., Hovjacká, M., Kubecová, M., & Kukačková, M. (2015). *Rozvíjíme city, vůli, sebepojetí a komunikaci dětí: dítě a jeho psychika – sebepojetí, city, vůle: dítě a ten druhý*. Raabe.

Svobodová, E., & Švejsová, H. (2011). *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Portál.

Šmelová, E., & Prášilová, M. (2018). *Didaktika předškolního vzdělávání*. Portál.

Švaříček, R., & Šedová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál.

Tomášková, I. (2015). *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Portál.

Vágnerová, M. (1999). *Vývojová psychologie*. Karolinum.

Zelinková, O. (1997). *Pomoz mi, abych to dokázal: pedagogika Marie Montessoriové a její metody dnes*. Portál.

Žák, P. (2004). *Kreativita a její rozvoj*. Computer Press.

MŠMT (2018). Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. © 2011–2021 [cit. 2021-1-24]. Dostupné z [http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-vseobecne-vzdelavani\(2020\)](http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-vseobecne-vzdelavani(2020)).

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Navazující doplňkové činnosti

Příloha č. 2: Fotodokumentace z realizace programu

Příloha č. 3: Dotazník

Příloha č. 1: Navazující doplňkové činnosti k motivaci v rámci tématu

foto č. 1

foto č. 2

Telefonování – Hra haló.

Úvod do příběhu Natálčin andulák
– plyšák andulka, barevná brka od papoušků, makety mobilních telefonů

foto č. 3. - č. 4

Skládání puzzle Andy – hledání společného znaku, symbolu.

foto č. 5

Andy letí do klece
– grafomotorika na velkém formátu.

foto č. 6

Výroba velkých mobilů z kartonu
- příprava čísel a symbolů.

foto č. 7

Omalovánky
– andulka, děti vybarvují dle své fantazie

foto č. 8

Výroba vlastní andulky
- vystřihování šablony

foto č.9

Výroba velkých mobilů z kartonu

foto č.10

Foto č.11

Výroba malých mobilů z krabičky od kapesníků

foto č.12

Návštěva s Andyho v knihovně

foto č.13

Seznamujeme Andyho s naším městem: foto č.14 – č.19

foto č.14

foto č.15

foto č.16

foto č.17

fotoč. 18

foto č.19

foto č.20

Vycházka s Andym u řeky Lužnice

foto č.21

Píseň Telefon.

foto č.22

Náš Andy s naším příběhem.

Příloha č. 2 - Fotodokumentace z realizace programu

Obrázek 1:

Stavění z papírových krabiček od kapesníků

Obrázek 2:

Omalovánky Andyho a tvoření malých telefonů

Obrázek 3:

Skládání puzzle podle společného znaku a výroba andulky

Obrázek 4:

Hodnotící kruh

Příloha č.3 - Dotazník pro učitele/učitelky mateřských škol

1. Jak dlouho vykonáváte práci učitele/ učitelky v MŠ?

0-3 roky

4-6 let

7-10 let

11 a více let

2. V jaké třídě působíte?

Ve třídě heterogenní?

Ve třídě homogenní?

3. Využíváte v tematických (týdenních, čtrnáctidenních) celcích činnosti s využitím příběhů?

Ano

Ne

4. Používáte při hudebně-dramatických činnostech hudební nástroje a rekvizity? (klavír, kytara, flétna, Orffův instrumentář, maňásek, kulisa...) Pokud ano, které?

Ano

Ne

5. Používáte při pohybových činnostech a TV chvilkách cvičební doplňky?

(míče, stuhy, šátky, obruče, padák...) Pokud ano, které?

6. Mají děti nástroje z Orffova instrumentáře k dispozici i při spontánních činnostech?

Ano

Ne

7. Mají děti k dispozici výtvarné pomůcky (papíry, pastelky, barvy, štětce, ubrusy, kelímky) i při spontánních činnostech?

Ano

Ne

8. Mají děti k dispozici pracovní pomůcky (barevný papír, lepidlo, modelína, přírodniny, látky...) i při spontánních činnostech?

Ano

Ne

9. Mají děti k dispozici knihy, časopisy, encyklopedie i při spontánních činnostech?

Ano

Ne

10. Využíváte v rámci pracovních činností prostoru koutku pro kutily? (nářadí, různé materiály, šroubky, dřevěné doplňky...).

Ano

Ne

Pokud ano, při jakých činnostech?